

Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

Навчально-науковий Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет

Кафедра **економічного аналізу і фінансів**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи
ступеню бакалавр

студентки _____ Гнускіної Регіни Петрівни
(ПІБ)

академічної групи **072-16-1**
(шифр)

спеціальності **072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**
(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми: **«Фінанси, банківська справа та страхування»**

на тему: **«Планування формування та розподілу прибутку підприємства на прикладі ТОВ «Укрремстанок»»**

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	Єрмошкіна О.В.			
Рецензент				
Нормоконтролер	Доценко О.Ю.			

Дніпро
2020

**Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"**

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри

економічного аналізу і фінансів

(повна назва)

О.В.Єрмошкіна

(підпис)

(прізвище, ініціали)

« _____ » _____ 2020 року

**ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню бакалавр**

студентки _____ Гнускіна Р. П. _____ академічної групи **072-16-1**
(прізвище, ініціали) (шифр)

спеціальності **072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

(код і назва спеціальності)

На тему: «Планування формування та розподілу прибутку підприємства на прикладі ТОВ «Укрремстанок»»

затверджену наказом ректора НТУ "Дніпровська політехніка" від _____ . №266-с

Розділ	Зміст	Термін виконання
ВСТУП	Актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет роботи, методи, наукова та практична цінність, апробація результатів, публікації, структура роботи	04.05.2020- 07.05.2020
Розділ 1	Теоретичні основи аналізу фінансових результатів діяльності підприємства	08.05.2020- 17.05.2020
Розділ 2	Аналіз фінансових результатів ТОВ «Укрремстанок» та шляхів його розподілу	18.05.2020- 26.05.2020
Розділ 3	Напрями удосконалення формування та розподілу прибутку підприємства	27.05.2020- 02.06.2020
ВИСНОВКИ	Вирішення поставлених завдань поставлених на досягнення мети та їх результати	03.06.2020- 04.06.2020
Демонстраційний матеріал	Підготовка демонстраційного матеріалу до захисту	05.06.2020- 07.06.2020

Завдання видано

_____ (підпис керівника)

О.В.Єрмошкіна

(прізвище, ініціали)

Дата видачі завдання 21.04.2020 р.

Дата подання до екзаменаційної комісії 08.06.2020 р.

Завдання прийнято до виконання

_____ (підпис студента)

Гнускіна Р. П.

(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Гнускіна Р. П. - Планування формування та розподілу прибутку підприємства на прикладі ТОВ «Укрремстанок» - Кваліфікаційна робота бакалавра.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – НТУ «Дніпровська політехніка», Дніпро, 2020.

Мета кваліфікаційної роботи - розробка заходів щодо планування формування та використання прибутку підприємства та рекомендацій щодо їх впровадження.

У вступі говориться про найважливіший фінансовий результат, обґрунтована актуальність теми, конкретизовано задачі кваліфікаційної роботи, визначено об'єкт і предмет дослідження.

У першому розділі визначено економічну сутність та функції прибутку, розглянуто існуючі теоретичні та методологічні підходи розподілу та використання прибутку підприємства.

У другому розділі досліджено організаційно-економічну структуру ТОВ «Укрремстанок», аналіз фінансового стану і особливості формування та розподілу прибутку.

У третьому розділі кваліфікаційної роботи обґрунтовано вибір моделі, яка найкраще описує найбільший позитивний вплив на рентабельність та шляхи підвищення ефективності розподілу прибутку підприємства.

ПРИБУТОК, ДОСЛІДЖЕННЯ, МОДЕЛЬ ДЮПОН, ПЛАНУВАННЯ.

ESSAY

Gnuskina RP - Planning the formation and distribution of enterprise profits (in the terms of "Ukrremstanok" Ltd) - Bachelor's degree.

Qualifying work for obtaining a bachelor's degree in specialty 072 "Finance, Banking and Insurance". – Dnipro University of Technology, Dnipro, 2020.

The purpose of the qualification work is to develop measures for planning the formation and use of enterprise profits and recommendations for their implementation.

The introduction speaks about the most important financial result, substantiates the relevance of the topic, specifies the objectives of the qualification work, defines the object and subject of research.

The first section defines the economic essence and functions of profit, considers the existing theoretical and methodological approaches to the distribution and use of enterprise profits.

The second section examines the organizational and economic structure of Ukrremstanok LLC, the analysis of the financial condition and features of the formation and distribution of profits.

The third section of the qualification work substantiates the choice of the model that best describes the greatest positive impact on profitability and ways to improve the efficiency of profit distribution.

PROFIT, RESEARCH, DUPON MODEL, PLANNING.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	9
1.1. Сутність прибутку як економічної категорії, його значення в умовах ринкової економіки.....	9
1.2. Формування фінансових результатів та розподіл прибутку підприємства	18
1.3. Напрямки розподілу прибутку підприємства	27
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	33
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТОВ «УКРРЕМСТАНОК» ТА ШЛЯХІВ ЙОГО РОЗПОДІЛУ	35
2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Укрремстанок».....	35
2.2. Аналіз фінансового стану підприємства	39
2.3. Особливості формування фінансових результатів діяльності підприємства та шляхи розподілу прибутку.....	51
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	61
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПЛАНУВАННЯ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛУ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА	64
3.1. Декомпозиційний аналіз прибутку як основа для комплексного планування прибутку	64
3.2. Побудова регресійно-кореляційної моделі прибутку підприємства.....	71
3.3. Шляхи підвищення ефективності розподілу прибутку підприємства.....	78
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3	88
ВИСНОВКИ	90
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	94
ДОДАТКИ	97

ВСТУП

Важливою фінансовою категорією, яка відображає основний фінансовий результат фінансово-господарської діяльності підприємства, характеризує загальну ефективність виробництва, стан продуктивності праці персоналу, є прибуток. В сучасних умовах всіх власників підприємств цікавить забезпечення не просто прибутковості, а створення сприятливих умов для його зростання. Для досягнення цієї мети на перший план виходять завдання щодо організації ефективного управління прибутком, так як розмір прибутку має досить велике значення в подальшій діяльності підприємства.

Величина отриманого прибутку господарюючим суб'єктом впливає на формування всіх фінансових ресурсів підприємства, забезпечення зростання його ринкової вартості, на основні показники ефективності виробничої діяльності, економічний розвиток держави шляхом наповнення державного бюджету сплатою податків, зборів, обов'язкових платежів. Таким чином, роль прибутку в діяльності та подальшому розвитку підприємства, а також держави визначають необхідність дослідження питань ефективного управління прибутком підприємств з метою його забезпечення та збільшення.

Актуальність теми дипломної роботи пояснюється необхідністю теоретичного обґрунтування такого комплексного інструменту, як механізм формування та використання прибутку підприємства й розробки практичних рекомендацій щодо планування прибутку підприємства.

Метою дипломної роботи є розробка заходів щодо планування формування та використання прибутку підприємства та рекомендацій щодо їх впровадження.

Для досягнення поставленої мети були поставлені наступні наукові та практичні завдання:

- дослідити економічну природу прибутку як економічної категорії, його значення в діяльності підприємства;

- розглянути особливості формування та розподілу прибутку підприємства;
- провести аналіз фінансового стану ТОВ «Укрремстанок»;
- вивчити особливості формування фінансових результатів діяльності ТОВ «Укрремстанок»;
- розробити заходи щодо удосконалення планування формування та розподілу прибутку на підприємстві.

Об'єктом дослідження є процес управління формуванням та розподілом прибутку підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні питання, принципи, логіка, способи та практичні аспекти планування прибутку підприємства.

Методологічною основою дипломної роботи є сукупність способів наукового пізнання, методів і прийомів, що використовувалися в процесі дослідження, та загальнонаукові принципи проведення досліджень. Теоретичною основою дослідження послуговували фундаментальні положення економічної теорії, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених у галузі управління прибутком. Правове поле дослідження склали чинні законодавчі та нормативні документи, що регулюють формування та розподіл прибутку підприємств в Україні.

Інформаційною базою дослідження є офіційні статистичні матеріали, дані первинного обліку та звітності ТОВ «Укрремстанок».

У роботі використано методи логічного аналізу, прогнозування, експертних оцінок, монографічний метод, метод сценаріїв, економіко-математичні та статистичні методи.

Практичне значення одержаних результатів. Одержані результати носять реальний характер і можуть бути використані на ТОВ «Укрремстанок» для удосконалення механізму планування формування та розподілу прибутку підприємства на основі розроблених аналітичних і організаційних процедур.

Апробація результатів дослідження. Основні результати роботи та їх практична значущість висвітлені на студентській науково-практичній інтернет-

конференції. Розвиток фінансової системи країни в умовах глобалізації відбувся на кафедрі економічного аналізу та фінансів НТУ «Дніпровська політехніка» (м. Дніпро, 2020 р.).

Особистий внесок. Кваліфікаційна робота є самостійною працею. Усі результати, викладені у роботі, отримані автором особисто.

Структура та обсяг роботи. Дипломна робота складається із вступу, 3 розділів, висновків. Робота викладена на 104 сторінках, містить 4 сторінки додатків. Список використаних джерел містить 26 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність прибутку як економічної категорії, його значення в умовах ринкової економіки

Важливою економічною категорією, що відображає фінансовий результат господарської діяльності підприємства та характеризує ефективність виробництва, попит споживачів на продукцію підприємства, стан продуктивності праці, є прибуток. У отриманні прибутку зацікавлені як власники підприємства так і держава, оскільки отримання та зростання прибутку створює умови для зростання фінансових ресурсів підприємства, збільшення його ринкової вартості підприємства. А держава отримуватиме збільшені податкові надходження від податку на прибуток у державний бюджет країни.

Саме прибуток є головною рушійною силою сучасної економіки, вирішальним спонукальним мотивом діяльності підприємців в умовах ринку, важливим гарантом прогресу економічної системи, а відсутність прибутку – доказ кризи розвитку підприємства а можливо й країни в цілому, і, як наслідок соціальної напруженості у суспільстві.

Виходячи з ринкових умов господарювання, всі підприємства повинні сформувати таку структуру використовуваних фінансових ресурсів, яка б могла забезпечувати високу ефективність їх господарської діяльності та її зростання в майбутньому, достатню платоспроможність та високу фінансову стійкість, мінімізацію різноманітних фінансових ризиків. Тому в сучасних умовах ведення бізнесу при формуванні фінансових ресурсів підприємств збільшується значення прибутку, амортизаційних відрахувань та позичених коштів [1, с. 122]. Згідно з Господарським кодексом України, прибуток - це показник фінансових результатів його господарської діяльності, що визначається шляхом

зменшення суми валового доходу суб'єкта господарювання за певний період на суму валових витрат та суму амортизаційних відрахувань [2].

Прибуток являє собою грошову форму чистого доходу суспільства. Як економічна категорія він відображає сукупність економічних відносин, пов'язаних з утворенням національного доходу і його розподілом. Термін «прибуток» має різне тлумачення у практиці фінансового і економічного аналізу. Його сутність змінювалась, доповнювалась і оновлювалась відповідно до тенденцій розвитку економічної теорії.

Представники французької фінансової школи фізіократів [3] стверджували, що прибуток утворюється у виробничій сфері, проте вони помилково вважали єдиною продуктивною галуззю сільське господарство. Єдиною формою додаткового продукту у них виступала земельна рента, а прибуток і процент розглядалися лише як її частини.

Засновник неокласичної буржуазної економічної теорії Ж.Б. Сей вважав капітал продуктивним: кожний з факторів виробництва (капітал, праця та земля) створює свою частину доходу – капітал приносить прибуток капіталісту, земля приносить ренту землевласнику, а праця – заробітну плату робітникові [4, с. 15].

Американський вчений Шумістер у роботі «Теорія економічного розвитку» розробив теорію підприємницького прибутку. Підприємницька діяльність, на його думку, полягає у використанні підприємцем нових комбінацій виробництва. Це породжує різницю між діючими цінами і витратами, що знижуються (внаслідок нових комбінацій). Ця різниця становить підприємницький прибуток, який виражає цінність підприємницького внеску у виробництво, є показником і умовою економічного розвитку [5, с. 241].

Шотландський економіст А.Сміт був першим, хто охарактеризував прибуток як суму, яка може бути витрачена без вилучень капіталу. Англійський економіст Дж. Хікс уточнив це визначення, стверджуючи, що прибуток – це сума, яку підприємство може витратити протягом певного проміжку часу і в кінці цього проміжку мати той же рівень матеріального добробуту. Е.С.

Хендріксен та М.В. Ван Бреда вказують на те, що прибуток – це надлишок після підтримки матеріального добробуту фірми на досягнутому рівні, визначеному на початок і кінець звітного періоду, до його використання чи розподілу [6, с.329].

Існує також інше трактування прибутку, згідно з яким прибуток визначається як потенційна можливість підприємства розширювати свій бізнес без залучення зовнішніх джерел фінансування. Прибуток у цьому розумінні відповідає сумі, яку підприємство протягом звітного періоду може витратити, не зменшуючи свого матеріального добробуту, або не погіршуючи свій фінансовий стан. Загалом же прибуток – це сума зростання власного капіталу за звітний період.

Розглянемо визначення прибутку в економічній літературі. На думку С.В. Мочерного, прибуток – одна з форм чистого доходу в умовах розвинутих товарно-грошових відносин, що виражає вартість додаткового і частково необхідного продукту, за своєю величиною – це різниця між продажною ціною товару і витратами на його виробництво [45, с.270]. В.Г. Золотогоров визначає прибуток як суму коштів, на яку доходи підприємства перевищують витрати [7, с.51].

За О.М. Бандурком, прибуток підприємства – це перевищення доходів від його діяльності над сумою видатків, він являє собою єдину форму його власних нагромаджень [8, с. 57]. За С.В. Покропивним, прибуток – це частина виручки, яка залишається підприємству після відшкодування всіх витрат на операційну та комерційну діяльність підприємства [9, с.132]. Г.В. Савицька визначає прибуток як частину чистого доходу, створеного в процесі виробництва та реалізованого в сфері обігу, який безпосередньо отримують підприємства [10, 225]. І.О. Бланк стверджує, що прибуток – це втілення у грошовій формі чистого доходу підприємства на вкладений капітал, який характеризує його винагороду за здійснення підприємницької діяльності та є різницею між сукупними доходами та сукупними витратами у процесі здійснення цієї діяльності [11, с.231]. Він зазначає, що в умовах ринкової економіки прибуток є

головною метою підприємницької діяльності, базою економічного розвитку держави, критерієм ефективності фінансово-господарської діяльності; основним внутрішнім джерелом формування фінансових ресурсів, які забезпечують розвиток підприємства; головним джерелом зростання вартості підприємства, важливим джерелом задоволення соціальних потреб суспільства; основним захисним механізмом від загрози банкрутства підприємства.

Дійсно, прибуток створює економічну базу розвитку суспільства і є об'єктом інтересів багатьох учасників господарських відносин. Об'єктом фіскальних інтересів держави є фінансовий стан суб'єктів господарювання, оскільки від нього залежить обсяг та регулярність сплати податків і зборів до бюджетів та позабюджетних фондів, відтак, і обсяг та повнота здійснення бюджетних видатків.

Американський економіст Ф. Найт зазначає, що жоден економічний термін або поняття не використовується в такій величезній кількості значень, як «прибуток», це стосується і категорії «доходу» [12, с.222-223].

Л. І. Шваб визначає прибуток як узагальнюючий фінансовий показник діяльності підприємства, який визначається як частина виручки, що залишається після відшкодування усіх витрат на його виробничу й комерційну діяльність [13, с. 483].

Оскільки прибуток вважається однією з найбільших неоднозначних економічних категорій, складність його визначення обумовлена різноманітністю інтересів, які він відображає. Провівши аналіз існуючих підходів вчених до визначення поняття прибутку в економічній літературі, було виявлено, що на даний час в науковій літературі не існує однієї точки зору щодо визначення зазначеної економічної категорії [1, с. 122]. Однак, слід зазначити, що прибуток є головним джерелом розвитку підприємства. Саме за рахунок прибутку підприємство має змогу вдосконалювати свою матеріально-технічну базу, проводити успішну фінансову та інвестиційну діяльність, розробляти нові типи продукції тощо.

На основі проведеного аналізу ми можемо зробити висновок про те, що

категорія «прибуток» кожним вченим тлумачиться по-різному, але можна виділити наступні спільні риси:

1. Прибуток зазвичай визначають як різницю між валовим доходом і валовими витратами. Якщо з визначенням валового доходу немає проблем (це добуток кількості реалізованої продукції та ціни одиниці товару), то що потрібно включати у валові витрати? З точки зору бухгалтера, до витрат зараховують явні грошові витрати.

2. Прибуток – це один із найважливіших показників фінансових результатів господарської діяльності підприємства.

3. Спільною ознакою також є визнання джерелом прибутку творчої діяльності. На нашу думку, доцільно використовувати визначення прибутку як доходу на вкладений капітал, який є винагородою підприємця за ризик, мотив його діяльності та який розраховують як різницю між сукупним доходом і сукупними витратами.

З метою більш глибокого та правильного розуміння прибутку як кінцевого результату діяльності господарюючого суб'єкта важливо звернути увагу на підходи до класифікації прибутку за різними критеріями. Дослідження наукової літератури показало відсутність єдиного підходу до класифікації прибутку.

В подальшому дослідженні під прибутком ми будемо розуміти різницю між чистим доходом і собівартістю продукції та послуг підприємства.

Із приростом прибутку підприємства збільшуються податкові відрахування до бюджетів усіх рівнів, тобто за його допомогою зростає соціально-економічне становище не лише окремого підприємства, а й держави у цілому [14, с. 311].

В сучасних умовах нестабільної ринкової економіки важливість прибутку підприємства важко переоцінити. На рис. 1.1 схематично зображено значення прибутку в ринковій економіці.

Прибуток підприємства є головною метою підприємницької діяльності. Основним спонукальним мотивом здійснення будь-якого виду бізнесу, його

головною кінцевою метою є зростання добробуту власників підприємства, який характеризується зростанням їх доходу на вкладений капітал, джерелом цього доходу є отримання прибутку.

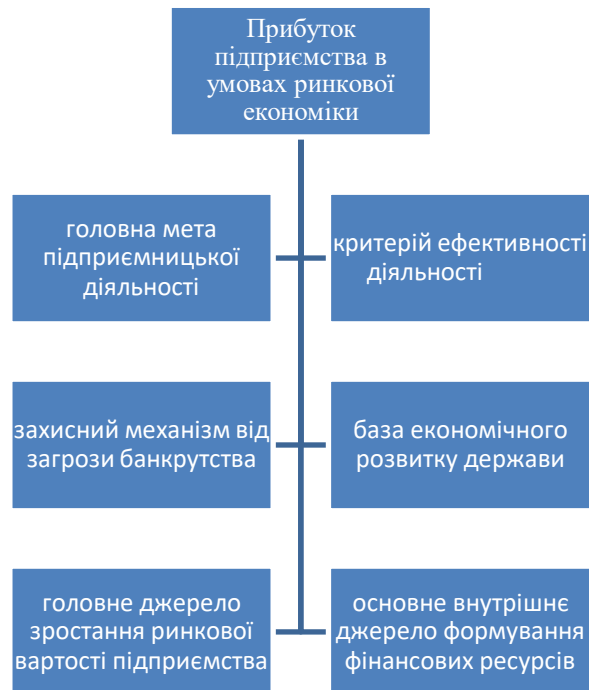

Рис. 1.1. Значення прибутку в ринковій економіці [15, с. 172]

Прибуток – мета підприємницької діяльності і джерело ресурсів для розвитку виробництва. Це одна з основних фінансових категорій в економічній науці. Нарощування прибутковості підприємств є базою для економічного, соціального та політичного розвитку всієї країни.

Саме прибуток виступає основним власним джерелом формування фінансових ресурсів господарюючого суб'єкта, достатній рівень прибутковості відкидає потреби в залученні зовнішніх фінансових ресурсів. На основі показника прибутку визначаються основні показники ефективності підприємницької та фінансової діяльності.

Економічна сутність прибутку розкривається в його функціях, серед яких [16]:

1. Оціночна функція (зароблений прибуток дозволяє провести оцінку

ефективності всієї діяльності та якості управління організацією);

2. Стимулююча функція (прибуток, що отримано підприємством, дозволяє підвищити раціональність та ефективність операційної та фінансової діяльності для подальшого зростання прибутковості);

3. Розподільча функція (саме з прибутку сплачуються податки, тим самим відбувається розподіл зароблених доходів у суспільстві, здійснюється фінансування різноманітних сфер діяльності господарюючого суб'єкта).

При вивченні фінансових показників необхідним є не тільки вивчення його параметрів та напрямів зміни, а й факторів, що впливають на формування показника, під впливом яких формується тренд його зміни. Це необхідно для визначення можливих позитивних та негативних впливів на показник, це дозволить в майбутньому збільшити вплив позитивних явищ та процесів та зменшити негативний вплив на кінцевий результат.

Фактори – це зовнішні та внутрішні впливи, елементи, певні умови, які можуть виступати рушійними силами будь-яких економічних процесів, що відбуваються, і явищ, чия дія, знаходить кінцеве відображення в рівнях та темпах зростання, в зміні розмірів певних та конкретних показників або цілої їх групи.

Прибуток підприємства формується під впливом різноманітних внутрішніх та зовнішніх факторів. До зовнішніх чинників варто віднести: економічні умови господарювання; місткість ринку; платоспроможний попит споживачів (рівень та динаміка попиту мають особливе значення); державне регулювання діяльності підприємств. До внутрішніх чинників належать: обсяг продукції, що випускається; собівартість виробництва; ціна продукції, що реалізується; асортимент продукції, що випускається тощо [16].

Оскільки зароблений прибуток (збиток) є інтегральним показником, на нього чинять вплив різноманітні фактори. Макроекономічними факторами, що впливають на прибутковість господарюючого суб'єкта, є: природні умови, загальний економічний стан в країні, кон'юнктура ринку, співвідношення попиту і пропозиції. Тому функціонування ефективного підприємства

починається з маркетингових досліджень з метою визначення його потенційного місця на ринку, прогнозування можливих змін. Підприємство не може безпосередньо впливати на ці фактори, однак воно повинно максимально їх враховувати. Зміна стану на ринку (поява нових виробників, схожих нових товарів, зміни в попиті на інші товари) можуть суттєво вплинути на ринкову рівновагу, що зразу вплине на обсяг реалізації та ціни, а в підсумку – на кінцеві фінансові результати.

Мікроекономічні фактори діяльності господарюючого суб'єкта відображають його діяльність. Вони поділяються на: техніко-економічні та комплексні.

Техніко-економічні визначається особливостями та конкретними умовами формування прибутку в певній галузі. Так, в промисловості на прибуток впливають такі основні фактори: обсяг виробництва, ціна товару, собівартість одиниці. Обсяг і ціна діють прямо пропорційно, собівартість – обернено пропорційно. Ці фактори впливають на фінансові результати як кожен окремо, так і сукупно. Їх сукупна дія відображається в інтегрованих факторах асортименту і структури продукції.

Вплив фактору асортименту проявляється в установленні певного набору товарів, робіт, послуг з різними цінами і собівартістю. Зрозуміло, що зміна одного товару на інший (з іншим рівнем прибутковості) веде до збільшення чи зменшення загальної маси прибутку. Разом з тим необхідність утримувати певну нішу на ринку обумовлює випуск і менш рентабельних товарів.

Дія фактору структури за своїм характером подібна до впливу асортименту. Однак у даному разі змінюється не номенклатура товарів (робіт, послуг), а питома вага окремих з них у загальному випуску. Збільшення питомої ваги більш рентабельних товарів за рахунок менш рентабельних веде до збільшення загальної маси прибутку, і навпаки.

Водночас можливості підприємств впливати на прибуток через даний фактор досить обмежені, оскільки структура випуску продукції та надання послуг визначаються потребами ринку. Обсяговий, ціновий та собі вартісний

фактори за характером дії є узагальнюючими. В них у кінцевому підсумку відображаються показники виробництва і реалізації продукції. У свою чергу, на них впливає безліч первинних факторів. Цей вплив має системний характер, пов'язаний з підпорядкованістю факторів між собою.

Обсяги виробництва залежить від трьох груп факторів, що характеризують основні елементи виробничого процесу, а це, використання фондів, трудових і матеріальних ресурсів. З кожного напрямку виділяються два види факторів - екстенсивні і інтенсивні. Екстенсивними факторами є фондо- і матеріалозабезпеченість, чисельність працюють інтенсивними - фондо- і матеріаловіддача, продуктивність праці.

Ціна є визначальним фактором формування фінансових результатів. Вона залежить від внутрішніх та зовнішніх чинників. Внутрішнім чинником ціноутворення є собівартість одиниці продукції та рівень її рентабельності. Підприємства спрямовують свої зусилля на мінімізацію собівартості та оптимізацію рівня рентабельності. Зовнішніми відносно ціни є основні ринкові чинники – попит і пропозиція, тобто, макроекономічні фактори. Проблема управління ціною полягає в узгодженні внутрішніх чинників із зовнішніми. Мінімізація собівартості при цьому спрямована на хеджування цінового ризику, тобто, рівень собівартості має бути таким, щоб навіть при непередбачуваному падінні цін на ринку підприємство отримало певний прибуток, а при значному зниженні збитки були б мінімальними.

На собівартість впливають структурні й відповідні техніко-економічні фактори. Структурні фактори відображають складові елементи собівартості: вартість сировини, матеріалів, напівфабрикатів, палива та енергії, заробітна плата на нарахування на неї, вартість утримання і експлуатації обладнання, накладні на інші витрати.

Техніко-економічні фактори, які характеризують формування витрат з кожного елемента, включають місткість витрат, їх вартість. Місткість характеризується обсягом використання сировини, енергії, заробітної плати, та інших елементів на виробництво одиниці відповідних товарів, робіт, послуг.

Зменшення ємності витрат є основним чинником зниження собівартості, оскільки вартісний фактор є зовнішнім, хоча, звісна річ, підприємство обирає найвигідніші умови поставок.

Комплексні фактори відображають вплив певних тенденцій розвитку економіки та фінансові результати. Вони діють не самі по собі, а через окремі техніко-економічні фактори. Причому цей вплив може здійснюватись одночасно через кілька техніко-економічних факторів, тобто мати комплексний характер. До комплексних факторів, які впливають на прибуток, належать: технічне вдосконалення виробництва, підвищення його ефективності, поліпшення якості продукції.

Вплив технічного вдосконалення виробництва на прибуток доволі складний. Розроблення і впровадження нової техніки і сучасних технологій потребують значних коштів, що відображається в зростанні витрат. Головним при цьому є кінцевий результат, тобто, зростання доходів від продуктивності обладнання має випереджати зростання витрат. Рівень зростання собівартості має обов'язково супроводжуватись поліпшенням якісних характеристик продукції.

Підвищення ефективності виробництва може досягатись як через його технічне вдосконалення, так і на основі раціональнішого використання наявного виробничого потенціалу. Це забезпечується за рахунок удосконалення насамперед системи управління виробничим процесом. У результаті підвищуються матеріало- і фондovіддача, продуктивність праці, що сприяє зростанню обсягів виробництва і зниженню собівартості продукції.

Підвищення якості продукції – також доволі складний комплексний фактор. Насамперед воно потребує додаткових затрат, тобто можуть зростати і собівартість і ціни. Однак, головне, це сприяє зростанню обсягу продажів, адже в сучасних умовах насиченого ринку саме якість стала основним чинником успіху в реалізації продукції.

Таким чином, формування фінансових результатів визначається широким колом факторів, які відбивають усі аспекти фінансово-господарської діяльності

підприємства. При цьому недоцільно і неможливо поділяти ці фактори на основні та другорядні. Кожен з них може як забезпечити високий рівень прибутку, так і спричинити істотні збитки [17, с. 56].

1.2. Формування фінансових результатів та розподіл прибутку підприємства

Порядок формування показників прибутковості діяльності підприємства викладено в Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та в Методичних рекомендаціях щодо заповнення форм фінансової звітності [18, 19]. Інформація про доходи, витрати, прибутки і збитки, за звітний період фіксується та розкривається у документі - Звіт про фінансові результати.

В документах зазначається, що прибуток - сума, на яку доходи перевищують витрати, а збиток - перевищення витрат над отриманим доходом, для отримання якого були здійснені ці витрати.

У звіті про фінансові результати розкриваються дані про отримані доходи, понесені витрати, і як результат сформований прибуток або збиток.

Визначення прибутку починається з визначення суми отриманого чистого доходу (без ПДВ). В ція статті відбивається отриманий дохід (виручка) від реалізації товарів та послуг підприємстваЮ отримана винагорода за здачу в оренду майна. Найважливіша особливість полягає у тому, що тут відображаються доходи лише від основного виду діяльності господарюючого суб'єкта.

Механізм формування прибутку відповідно до НП (с) БО наведений на рис. 1.2.

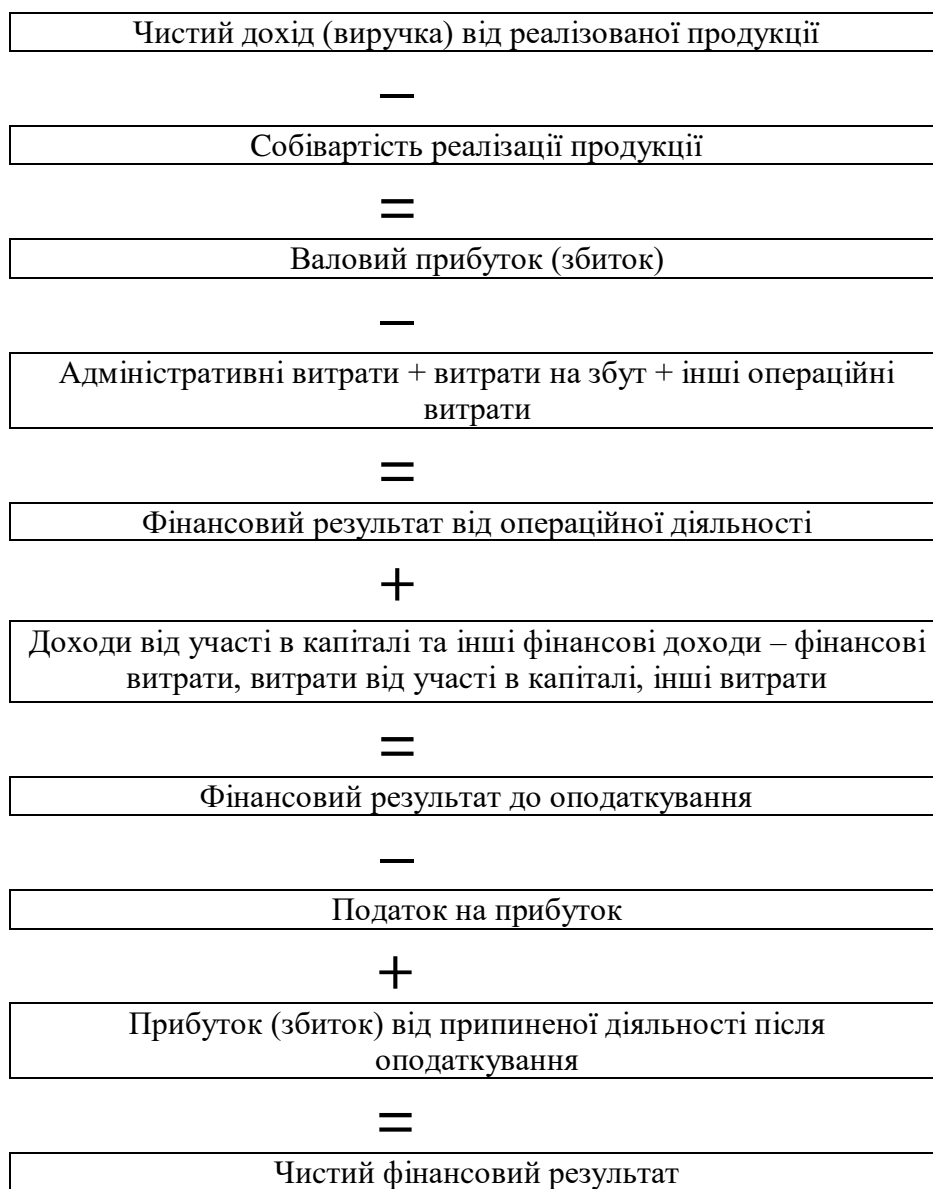

Рис. 1.2. Схема формування чистого прибутку підприємства

Отриманий чистий дохід далі в документі зменшується на сформовану собівартість товарів та послуг. В результаті ми отримуємо валовий або прибуток або збиток.

Собівартість товарів та послуг підприємства визначається у відповідності до Положення 16 «Витрати» [20].

Алгоритм розрахунку прибутку від операційної діяльності наведемо на рис. 1.3.

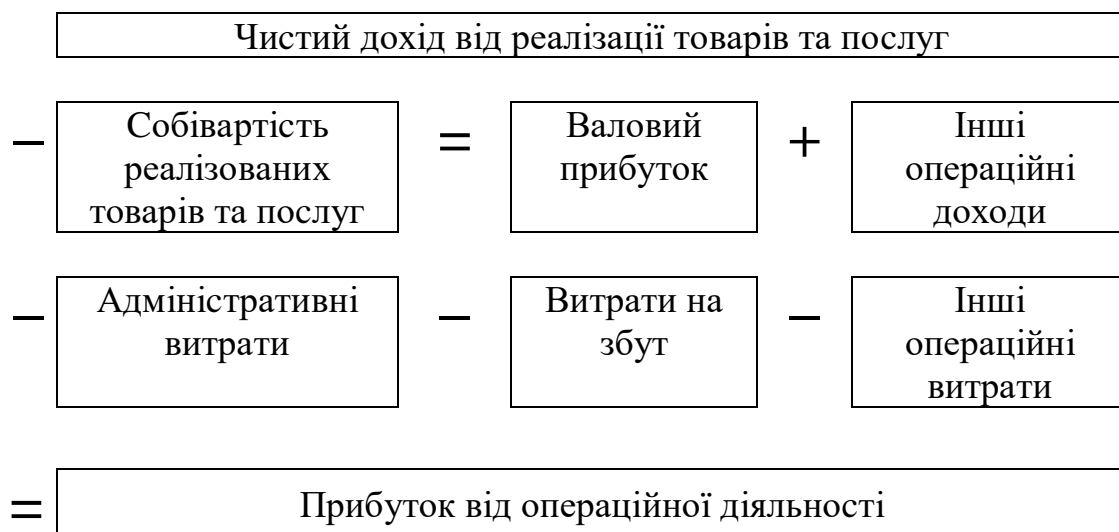

Рис. 1.3. Алгоритм розрахунку прибутку від операційної діяльності

Прибуток або отриманий збиток від операційної діяльності підприємства визначається шляхом додавання валового прибутку або збитку, іншого операційного доходу, з подальшим відніманням адміністративних витрат, збутових витрат та інших операційних витрат.

1. Інші операційні доходи представляють собою зароблені доходи від оренди різноманітних активів, відшкодовані списані раніше активи, зароблені відсотки по банківським вкладам підприємства, різноманітні роялті, отримані виплати по штрафам, кошти від реалізації основних та обігових активів тощо.

2. Адміністративні витрати представляють собою витрати підприємства на господарські потреби, на управління та технічне обслуговування.

3. Витрати на збут це витрати, які несе підприємство на організацію збутової діяльності, на рекламу, логістику, на фінансування маркетингових заходів, стимулювання споживачів.

4. Інші операційні витрати – це витрати пов'язані зі створенням певних резервів боргів, що ставляться під сумнів, а також зі списанням дебіторської заборгованості, знецінення сформованих запасів, застосовані до підприємства економічні санкції та інші витрати, що несе господарство під час здійснення своєї операційної діяльності (без врахування тих витрат, що входять у собівартість товарів, робіт, послуг) [21].

Прибуток (збиток) до оподаткування формується додаванням прибутку або отриманих збитків від здійснення операційної діяльності, фінансових та інших доходів за мінусом, фінансових витрат:

1. Дохід від участі в капіталі – це кошти отримані господарюючим суб'єктом від інвестицій в інші підприємства.
2. Інші фінансові доходи формуються за рахунок отриманих відсотків, дивідендів, та інших доходів у якості фінансових інвестицій.
3. Фінансові витрати – це витрати пов'язані з виплатою процентів, з взятими у борг коштами.
4. Втрати від участі в капіталі – це отримані збитки від інвестиційної діяльності у дочірні або спільні підприємства, асоціації.
5. Інші витрати – це витрати пов'язані з фінансовими інвестиціями, курсовими різницями; уцінкою необоротних активів та іншими витратами не пов'язаними з операційною діяльністю підприємства.

Чистий прибуток або отриманий збиток обчислюється як алгебраїчна сума отриманого фінансового результату до оподаткування, податку на прибуток.

Згідно діючого НП(С)БО 1 другому розділі звіту про фінансові результати відображаються дані про сукупний дохід. Він обчислюється шляхом додавання чистого прибутку або збитку та іншого сукупного доходу після оподаткування:

Інший сукупний дохід це ті доходи, що не були віднесені до інших дохідних статей.

Інший сукупний дохід до оподаткування обчислюється шляхом додавання отриманих від дооцінки або уцінки фінансових активів, різниць на курсах цінних паперів, паїв підприємства в інших господарських одиницях та об'єднаннях.

Інший сукупний дохід після оподаткування вже відображає попередній показник за мінусом сплаченого податку на прибуток.

Сукупний дохід обчислюється як загальна сума чистого фінансового

результату за звітний період та іншого сукупного доходу вже після оподаткування.

Окремо в третьому розділі звіту про фінансові результати відображається вся інформація про обсяги окремих елементів операційних витрат підприємства. Зокрема це матеріальні витрати, відрахування на соціальні виплати з заробітної плати, нарахована заробітна плата, амортизаційні нарахування та інше.

В четвертому розділі звіту відображається лише акціонерними товариствами інформація про кількість, вартість випущених акцій.

Як зазначається у ст. 44 Господарського кодексу України чистий прибуток, одержаний після сплати процентів по кредитах банків та по облігаціях, перерахунку передбачених законодавством України податків та інших платежів до бюджету, а також сплати дивідендів, залишається у повному розпорядженні товариства, яке, відповідно до установчих документів, визначає напрями його використання. Таким чином, під час створення підприємства в установчих документах засновники мають право зазначити напрями, за якими буде розподілений прибуток.

Чистий прибуток спрямовується на фінансування виробничого розвитку підприємства, задоволення споживацьких і соціальних потреб, фінансування соціально-культурної сфери, відрахування до фонду оплати праці понад заробітну плату тощо.

Для забезпечення зростання ефективності функціонування підприємства, а також для заохочення всіх зацікавлених в діяльності підприємства осіб, дуже важливо сформувавши дієвий та високоефективний механізм розподілу прибутку підприємства, що забезпечить майбутній рохвиток підприємства та зростання доходів власників. При розподілі прибутку повинна зберігатись і мет наповнення бюджету країни податковими надходженнями від юридичних осіб і при цьому у підприємств повинно залишатись в достатній кількості коштів для розвитку як виробництва так і можливості вирішувати соціатні потреби виробництва та колективу.

Основні засади розподілу прибутку складаються з того, що:

1. Одержаний підприємством прибуток від усіх видів діяльності повинен згідно із Податкового кодексу України розподілятися між господарюючим суб'єктом та бюджетом держави, через нарахування податку на прибуток.

2. Податковий кодекс України та Закон про Державний бюджет на кожний наступний рік чітко визначає всі податки та збори, їх перелік, розмір ставок, процедури розподілу та сплати у відповідні бюджети.

3. Після сплати всіх податків той прибуток, що залишається у власному розпорядженні підприємства повинен забезпечувати зацікавленість власників та керівників у подальшому розвитку виробництва, соціальної інфраструктури, вдосконаленню виробничо-господарської та фінансової діяльності.

4. При здійсненні розподілу прибутку важливо, щоб він використовувався не на споживання, що не створює умов для розвитку підприємства та є неефективним з інвестиційної точки зору, а він повинен створювати резерви подальшого зростання – ждя цього спрямовуватись в резервний фонд та фонд накопичення.

Підприємство на власний розсуд розподіляє чистий прибуток, що залишився після сплати податку на прибуток та можливих фінансових санкцій, що застосовувались до підприємства.

Необхідно зауважити на тому, що підприємства в умовах ринкової економіки, коли вони функціонують на засадах конкуренції та з метою зростання власного прибутку, тільки самостійно, без стороннього втручання державних органів та інших інстанцій, повинні формувати власний механізм розподілу та використання власного заробленого чистого прибутку. Тим самим вони створюють фінансові можливості самостійного забезпечення розширення обсягів діяльності, вдосконалення виробництва, матеріального заохочення працівників та власників.

Загальна схема розподілу прибутку підприємства наведена на рис. 1.4.

Рис. 1.4. Схема розподілу прибутку підприємства

Чистий прибуток виступає основним власним джерелом формування обігового капіталу. За його рахунок підприємству найвигідніше, тобто найдешевше купувати необоротні активи, фінансувати нестачу власного оборотного капіталу, сплачувати по власним кредитним зобов'язанням.

Частина чистого прибутку, що була нерозподілена додається до статутного капіталу підприємства в татті «Нерозподілений прибуток», або йде на погашення «Непокритого збитку». Розподіл і використання прибутку мають особливості, зумовлені організаційно-правовою формою підприємства.

За час роботи підприємства засновники мають право змінити перелік напрямів розподілу прибутку. Перш за все це пов'язане з:

1. внутрішньою політикою підприємства;
2. зміною засновників підприємства;
3. ефективним або неефективним веденням управлінського, фінансового та податкового обліку;

4. змінами на ринку товарів (робіт, послуг);
5. бажанням засновників збільшити обороти виготовлення товарів (робіт, послуг).

Таким чином, основними напрямками розподілу прибутку є:

1. формування резервного капіталу;
2. покриття збитків минулих періодів;
3. виплата дивідендів;
4. збільшення розміру зареєстрованого (пайового) капіталу;
5. заохочувальні фонди;
6. інші фонди.

Стаття 15 Закону України «Про господарські товариства» зазначає, що підприємства проводять щорічне формування резервного капіталу (не менше 5% від розміру чистого прибутку) до розміру, який повинен бути таким, як у встановлених установчих документах, але не менше 25% від розміру статутного капіталу.

1.3. Напрямки розподілу прибутку підприємства

Поряд з фінансуванням виробничого розвитку прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства, спрямовується на задоволення споживчих і соціальних потреб [22, с. 412].

З прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства у керівництва є можливість здійснювати одноразові виплати та допомоги для працівників, що йдуть на пенсію, можуть фінансуватися виплата додаткових відпусток, може фінансуватися харчування працівників на пільгових умовах, або безкоштовно, що створює сприятливі виробничі умови та підвищує рівень соціальної відповідальності самого підприємства.

Прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства, служить не тільки джерелом фінансування виробничого і соціального розвитку, а також

матеріального заохочення, але і використовується у випадках порушення підприємством чинного законодавства для сплати різних штрафів і санкцій.

Саме з чистого прибутку підприємства має сплачувати всі фінансові санкції, що застосовуються до нього в разі порушення екологічних норм, порушення санітарних умов праці, також санкції що застосовуються у разі порушення антимонопольного законодавства.

При виявленні фактів ухиляння від сплати податків, по будь-яким податкам і зборам, також саме з чистого прибутку буде сплачуватись податкові штрафні санкції до державного бюджету.

Саме механізм розподілу чистого прибутку підприємства забезпечує формування всіх резервних фондів господарюючого суб'єкта та може забезпечити самофінансування виробничих та соціальних напрямків розвитку підприємства.

В умовах ринкової економіки України держава не встановлює жорстких норм щодо розподілу чистого прибутку підприємств, але з метою стимулювання певних видів діяльності, як виробничої, так і благодійної, шляхом надання податкових знижок, або звільненні від оподаткування по певним податкам.

Розподіл чистого прибутку є важливою складовою фінансового планування господарюючих суб'єктів, що дозволяє забезпечити максимально ефективно використання власних фінансових ресурсів. Саме тому в статуті підприємства визначаються всі напрями та пропорції розподілу чистого прибутку. В статуті визначається перелік тих спеціальних фондів, що будуть формуватися на підприємстві за рахунок використання чистого прибутку.

Відповідно до статуту підприємства можуть складати кошториси витрат, що фінансуються з прибутку, або утворювати фонди спеціального призначення: фонди нагромадження (фонд розвитку виробництва або фонд виробничого і науково-технічного розвитку, фонд соціального розвитку) і фонди споживання (фонд матеріального заохочення) [23, с. 78].

Кошторис витрат, що фінансуються з прибутку, включає витрати на розвиток виробництва, соціальні потреби трудового колективу, на матеріальне заохочення працівників і благодійні цілі [24, с. 2].

До витрат, пов'язаних з розвитком виробництва, належать витрати на науково-дослідні, проектні, конструкторські та технологічні роботи, фінансування розробки та освоєння нових видів продукції та технологічних процесів, витрати по вдосконаленню технології та організації виробництва, модернізації обладнання, витрати, пов'язані з технічним переозброєнням і реконструкцією діючого виробництва, розширенням підприємств. У цю ж групу витрат включаються витрати з погашення довгострокових позик банків і відсотків по ним. Тут же плануються витрати на проведення природоохоронних заходів та ін. Внески підприємств з прибутку в якості внесків засновників у створення статутного капіталу інших підприємств, кошти, що перераховуються спілкам, асоціаціям, концернам, до складу яких входить підприємство, також вважаються використанням прибутку на розвиток.

Розподіл прибутку на соціальні потреби включає витрати на експлуатацію соціально-побутових об'єктів, що знаходяться на балансі підприємства, фінансування будівництва об'єктів невиробничого призначення, організації та розвитку підсобного сільського господарства, проведення оздоровчих, культурно-масових заходів тощо.

До витрат на матеріальне заохочення відносяться заохочення за виконання особливо важливих виробничих завдань. Виплата премій за створення, освоєння і впровадження нової техніки, витрати на надання матеріальної допомоги робітникам і службовцям, одноразову допомогу ветеранам праці, які виходять на пенсію, надбавки до пенсій, компенсація працівникам подорожчання вартості харчування в їдальнях, буфетах підприємства у зв'язку з підвищенням цін та ін.

Весь прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства, поділяється на дві частини. Перша збільшує майно підприємства і бере участь в процесі накопичення. Друга характеризує частку прибутку, використаного

на споживання. При цьому необов'язково весь прибуток, який спрямовується на накопичення, використовувати повністю. Залишок прибутку, невикористаного на збільшення майна, має важливе резервне значення і може бути в роки бути направлений для покриття можливих збитків, фінансування різних витрат.

Нерозподілений прибуток в широкому сенсі як прибуток, спрямовується на накопичення. Нерозподілений прибуток минулих років свідчать про фінансову стійкість підприємства та наявність джерела для подальшого розвитку [25, с. 48-51].

За рахунок прибутку підприємство може здійснити як внутрішні, так і зовнішні інвестиції, а разом з тим інвестувати кошти в реальні чи фінансові активи. Наприклад, для розширення власної фінансово-господарської діяльності воно може здійснити інвестиції у фінансові й реальні активи внутрішнього характеру. Вкладаючи кошти в реальні активи внутрішнього призначення, підприємство бажає тим самим розширити свої виробничі потужності для випуску великих обсягів продукції та послуг чи їх нових видів і т.д. Якщо ж кошти вкладаються у фінансові активи внутрішнього призначення, то підприємство прагне, щоб цей інвестуємий прибуток (чи частина прибутку) приносила "нові" прибутки, але вже тільки особисто самому підприємству.

Крім того, за рахунок прибутку ТОВ може вкласти фінансові кошти і придбати цінні папери. Ці кошти також можуть бути інвестовані в цінні папери (акції, облігації) акціонерних товариств (причому не обов'язково одного), чим можуть забезпечити одержання додаткового прибутку.

Підприємницька діяльність малих підприємств в умовах економіки з ринковими відносинами вимагає проведення нової, більш ефективної інвестиційної політики, спрямованої на досягнення більш високих кінцевих результатів. Одним із фінансових інструментів, що сприяють досягненню цієї мети, є прибуток. Прибуток малих підприємств виступає тим фінансовим знаряддям, що, замість споживання, можна й потрібно використовувати для здійснення нових інвестицій, що через деякий період знову принесуть чималі прибутки.

Ефективна інвестиційна діяльність підприємство залежить від правильності політики розподілу залишку чистого прибутку, що проводить керівництво. Розподільна політика є складовою загальної політики підприємство у частині організації його виробничо-господарської діяльності, що передбачає заходи для розширення й модернізації виробництва.

Хоча головною метою власника є одержання доходу, усе-таки він повинний враховувати, що направлення усього прибутку на виплату позбавить підприємства можливості здійснювати нові інвестиції у власний розвиток і зменшить імовірність одержання стабільного (а то і зростаючого) доходу в майбутньому.

Якщо підприємство хоче залишити отриманий прибуток для розширення виробництва, то воно виплачує залишки прибутку власникам (пайовикам) у виді мінімально передбачених розмірів грошових сум, які належало виплатити. Рішення про виплати у виді додаткових коштів може прийняти керівництво при наявності незатребуваних засобів.

Процеси структурного і якісного відновлення виробництва й інфраструктури відбуваються винятково шляхом і за рахунок інвестування. Процес відтворення для підприємства буде проходити тим швидше, ніж інтенсивніше буде здійснюватися інвестування, і навпаки — чим менше обсяги інвестування і гірше інвестиційна структура, тим менше буде результативність економічних перетворень [26].

Отже, для усіх фірм обов'язковою умовою розширення можливостей використання прибутку є його максимізація: прибуток максимальний, коли граничний дохід дорівнює граничним витратам. Правило максимізації прибутку полягають у виборі такого обсягу виробництва й реалізації товару, щоб його ціна дорівнювала довгостроковим граничним витратам. Як відомо, витрати фірми підрозділяються на постійні й перемінні. Граничні витрати являють собою додаткові перемінні витрати, пов'язані з кожною додатковою одиницею випуску, продукції.

Фірми, як правило, вирішують задачі максимізації прибутку на довгостроковий період. Ті з них, що упритул не займаються максимізацією прибутку, мають мало шансів на виживання. Фірми, що виживають у конкурентних умовах, віддають довгостроковій максимізації прибутку одне з першорядних значень.

Використання прибутку синтезує в собі всі найважливіші джерела покращення роботи підприємства. Для того, щоб максимально скористатися можливостями використовуваного прибутку необхідно щоб прибуток підприємства зростав, для цього потрібно:

1. нарощувати обсяги виробництва й реалізації товарів, робіт, послуг;
2. розширювати, орієнтуючись на ринок, асортимент і якість продукції;
3. впроваджувати заходи щодо підвищення продуктивності праці;
4. зменшувати витрати на виробництво (реалізацію) продукції;
5. з максимальною віддачею використовувати потенціал, що є у його розпорядженні, у тому числі фінансові ресурси;
6. зі знанням справи вести цінову політику, бо на ринку діють переважно вільні (договірні) ціни;
7. грамотно будувати договірні відносини з постачальниками й покупцями;
8. вміти найбільш доцільно розміщати (вкладати) одержаний раніше прибуток із точки зору досягнення оптимального ефекту.

Не важко помітити, що останні три з названих вище напрямків значною мірою залежать від сумлінності й кваліфікації економістів, які причетні до фінансової роботи підприємства.

В сучасних умовах економічного розвитку України та формування реальної самостійності суб'єктів господарювання відбуваються значні зміни у ставленні до прибутку на користь зростання його ролі в господарському механізмі підприємства, тому що прибуток є не тільки стимулом його діяльності, а й основним джерелом розвитку. Управління прибутком є дуже важливим та актуальним питанням для підприємства. Прибуток є основним

інвестиційним джерелом підприємства. Напрямами інвестиційних вкладень за рахунок прибутку є мотивація персоналу, захист підприємства від банкрутства, розширене відтворювання капіталу підприємства. Достатність прибутку для фінансової підтримки цих напрямів забезпечує стабільну діяльність підприємства та його стратегічний розвиток.

Таким чином, використання прибутку є основою економічного розвитку підприємства і передумовою розвитку регіону та країни. Для розширення можливостей використання прибутку необхідним є постійне збільшення отриманого прибутку.

Отже, прибуток підприємства залежить від багатьох факторів: застосовуваної техніки і технології, рівня організації виробництва, системи управління, кваліфікації кадрів і ін. Будь-яка фірма, перш ніж почати виробництво, повинна чітко представляти, на який прибуток вона може розраховувати. Для цього вона вивчить попит і визначить, за якою ціною варто продавати продукцію, і порівняє передбачувані доходи з витратами, що має бути понести.

Висновки до розділу 1

В результаті дослідження теоретичних основ формування фінансових результатів діяльності підприємства, нами було розкрито сутність прибутку як економічної категорії, його значення в умовах ринкової економіки.

В нашому дослідженні під прибутком ми будемо розуміти різницю між чистим доходом і собівартістю продукції та послуг підприємства.

В розділі розкрито процес формування фінансових результатів, який охоплює наступні етапи:

– етап формування валового прибутку чи збитку (визначається як різниця між чистим доходом від реалізації продукції та собівартістю реалізованої продукції);

– етап формування фінансового результату від операційної діяльності

(визначається як сума валового прибутку та інших операційних доходів за мінусом адміністративних, збутових та інших операційних витрат);

– етап формування фінансового результату до оподаткування (визначається як сума фінансового результату від операційної діяльності, доходів від участі у капіталі, інших фінансових доходів та інших доходів за мінусом витрат від участі у капіталі, інших фінансових витрат та інших витрат);

– етап формування чистого прибутку чи збитку (визначається як сума фінансового до оподаткування за мінусом витрат на податок на прибуток).

Також досліджено було механізм розподілу прибутку підприємства, який містить такі елементи як

- частина прибутку на користь держави у вигляді податку на прибуток;
- на користь підприємства – у вигляді спрямування коштів в резервний фонд, фонд розвитку та ін.;
- на користь власників у вигляді виплати дивідендів (для акціонерних товариств) або відсотків за частками власників у статутному капіталі (для інших товариств).

Серед основних напрямів розподілу прибутку підприємства нами визначено відповідно до законодавства такі: резервний фонд, фонд розвитку виробництва та виплата відсотків власникам.

Отже, обрана тема дослідження є актуальною з теоретичної та практичної точок зору, оскільки від ефективного формування та розподілу прибутку підприємства залежить не тільки добробут власників, але й працівників та суспільства в цілому. В подальшому дослідженні наша увага буде приділена вдосконаленню фінансової політики підприємства щодо управління формуванням та розподілом прибутку.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТОВ «УКРРЕМСТАНОК» ТА ШЛЯХІВ ЙОГО РОЗПОДІЛУ

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Укрремстанок»

ТОВ «Укрремстанок» – це товариство з обмеженою відповідальністю недержавної форми власності, його основним видом діяльності є встановлення та монтаж машин і устаткування. Іншими видами діяльності у підприємства зареєстровано:

- діяльність посередників у торгівлі машинами, промисловим устаткуванням, суднами та літаками;
- діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту;
- оптова торгівля іншими машинами й устаткуванням;
- неспеціалізована оптова торгівля;
- ремонт і технічне обслуговування машин і устаткування промислового призначення.

Товариство здійснює свою діяльність відповідно до чинного законодавства, Статутом та внутрішніми Положеннями. Майно ТОВ «Укрремстанок» складається з основних та обігових коштів, а так само матеріальних і нематеріальних цінностей, вартість яких відображається в балансі підприємства.

Статутний фонд підприємства становить 1тис. грн. і внесений повністю єдиним засновником. Товариство має право змінювати розмір статутного фонду.

Загальні збори є вищим органом Товариства. ТОВ «Укрремстанок» щороку скликає Загальні збори.

Загальні збори мають такі основні компетенції:

- визначення основних напрямів діяльності Товариства;

- внесення змін до Статуту Товариства;
- прийняття рішення про анулювання викуплених акцій;
- прийняття рішення про зміну типу Товариства;
- затвердження інших внутрішніх документів Товариства;
- затвердження річного звіту Товариства;
- розподіл прибутку і збитків Товариства та ін.

Виконавчим органом Товариства є Рада. Рада Товариства здійснює управління поточною діяльністю Товариства. До компетенції Ради Товариства належить вирішення всіх питань, пов'язаних з керівництвом поточною діяльністю Товариства, крім питань, що належать до виключної компетенції Загальних зборів.

Система логічно взаємозалежних підрозділів, що відображає внутрішню будову підприємства, називається організаційною структурою підприємства.

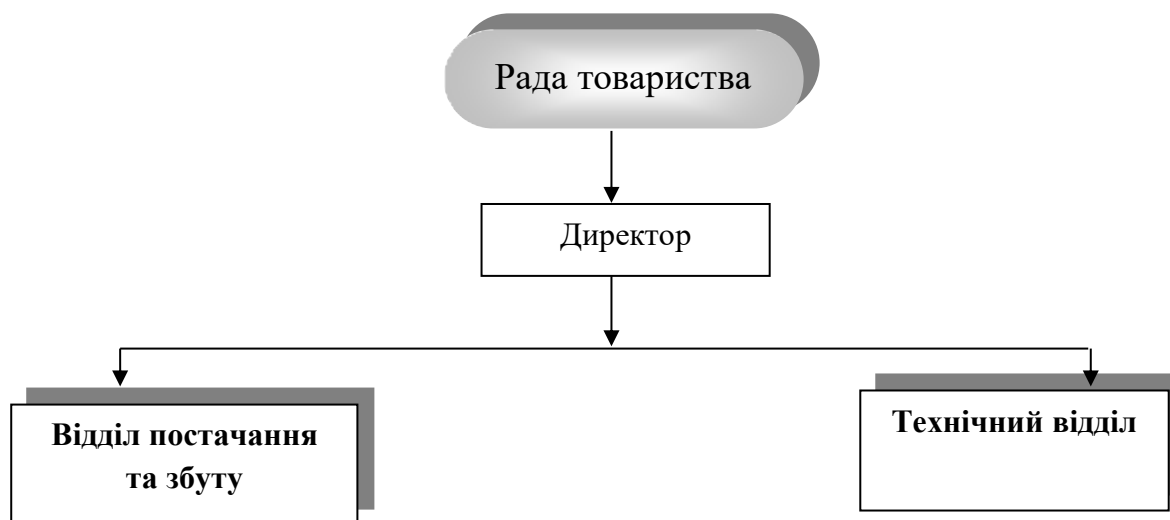

Рис. 2.1. Організаційна структура підприємства ТОВ «Укрремстанок»

Чисельність працівників досліджуваного підприємства представлено в таблиці 2.1.

Підприємство має відносно невелику кількість працівників, переважна більшість яких це штатні працівники і в 2019 р. їх налічувалось 12 осіб, і 1 позаштатний. Протягом останніх 3 років чисельність працівників зросла на

9,9%.

Таблиця 2.1

Чисельність працівників ТОВ «Укрремстанок» та оплата їх
праці

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2019 рік у % до 2017 року
Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	11	11	12	109,9
Середня чисельність позаштатних працівників, у тому числі, які працюють за сумісництвом, осіб	1	1	1	0
Фонд оплати праці усіх працівників, тис. грн.	1711,5	1927,1	2003,4	117,05

За даними табл. 2.1 ми можемо зробити висновки про те, що фонд оплати праці щороку зростає, так в 2017 р. він становив 1711,5 тис. грн., а в 2019 р. вже збільшився на 17% до показника 2003,4 тис. грн. Фонд оплати праці зростає вищими темпами, ніж чисельність працівників, отже можна зробити висновки про зростання рівня оплати праці співробітників ТОВ «Укрремстанок».

Дослідження свідчать, що на підприємстві суттєво переважають основні засоби виробничого призначення, в досліджуваному періоді вони складають більше 99%. У основних засобах виробничого призначення переважають в 2017 році будівлі і споруди, а в 2018, 2019 роках – машини та обладнання і інші основні засоби (інструменти, прилади), що свідчить про збільшення активної частини основних засобів.

В таблиці 2.2 представлено вартість та знос основних засобів підприємства.

За даними таблиці 2.2 первісна вартість основних засобів за досліджуваний період зменшилась на 7,3%, знос- на 24,8%, залишкова вартість збільшилась на 3,55%. Найбільшим за питомою вагою в первісній вартості основних засобів знос основних засобів був в 2017 році, а найменшим – в 2018

році.

Таблиця 2.2

Вартість та знос основних засобів

Показники	2017 рік		2018 рік		2019 рік		2019 рік у % до 2017 року
	Сума, тис. грн.	%	Сума, тис. грн.	%	Сума, тис. грн.	%	
Залишкова вартість	6981,6	61,74	7122,8	78,88	7229,1	68,97	103,55
Первісна вартість	11307,2	100,00	9030,0	100,00	10481,8	100,00	92,70
Знос	-4325,6	-38,26	-1907,2	-21,12	3252,7	31,03	-75,20

Узагальнюючі показники ефективності основних засобів представлено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Узагальнюючі показники ефективності основних засобів

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2019 рік у % до 2017 року
Виручка від реалізації, тис. грн.	5735,7	7865,9	8853,9	154,36
Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн.	-500,8	13,1	488,5	-97,53
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	5574,4	7052,2	7175,9	128,73
Середньооблікова чисельність працівників, чол.	12	12	13	108,33
Фондовіддача, грн.	1,03	1,12	1,23	119,91
Рентабельність (збитковість) основних засобів, %	-8,97	0,19	6,81	-75,76
Продуктивність праці, тис. грн	477,98	655,5	681,1	142,5
Рівень ефективності використання основних засобів, %	0,41	0,44	0,48	118,03

Дані таблиці 2.3 свідчать, що в 2019 році, порівняно з 2017 роком, фондовіддача збільшилась на 19,91 %, рентабельність основних засобів низька,

але має позитивне значення. Суттєво, на 42,5% збільшився показник продуктивності праці, рівень ефективності використання основних засобів зріс на 18,03%.

Таким чином, основні характеристики фінансової діяльності підприємства свідчать, що воно за аналізований період нарощувало обсяги виробничої діяльності, але в 2017 р. було збитковим, проте в 2018 -2019 рр. забезпечило прибутковість, обсяг фінансового результату до оподаткування в 2019 р. сягнув 488,5 тис. грн. Основні засоби ТОВ «Укрремстанок» - це сучасне обладнання, транспортні засоби, інструменти, прилади. Вони повністю забезпечують виробничий процес, а також інші потреби підприємства.

2.2. Аналіз фінансового стану підприємства

Аналіз фінансового стану ТОВ «Укрремстанок» є важливим елементом прийняття управлінських рішень. Він проводиться на основі даних фінансової звітності. Метою аналізу фінансової звітності є отримання об'єктивної оцінки фінансового стану підприємства та виявлення резервів його покращення.

Основними завданнями аналізу фінансової звітності є: оцінка динаміки складу і структури активів та джерел їх формування; оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства; аналіз і оцінка оборотності капіталу та його окремих елементів; аналіз ділової активності та доходності; оцінка ефективності використання ресурсів; комплексна оцінка фінансової стійкості підприємства.

Основні принципи фінансового аналізу: періодичність, об'єктивність, оперативність, динамічність, точність, комплексність.

Фінансово-господарська діяльність будь - якого підприємства, починаючи від його заснування, формування статутного капіталу, подальші взаємовідносини з засновниками, контрагентами, державою, банками інші аспекти його діяльності знаходять відображення в балансі підприємства. У

бухгалтерському балансі на звітну дату фіксується склад фінансових ресурсів підприємства і склад його активів, куди вкладені фінансові ресурси. У цьому полягає найсуттєвіша інформаційна та аналітична цінність даного звітного документа. Аналітичний баланс досліджуваного підприємства представлено в Додатках А і Б.

Характеристика майнового стану підприємства здійснюється на основі аналізу його активів. Дані додатку А свідчать, що в структурі активів підприємства найбільшу питому вагу займають необоротні активи. В 2017 році вони склали 91,08%, в 2018 році 88,88, в 2019 році 89,01%.

Переважання в структурі активів балансу необоротних активів є типовим для виробничих підприємств. В структурі необоротних активів переважають основні засоби. Їх залишкова вартість в 2017 році становить 6981,6 тис. грн., в 2018 році 7122,8 тис. грн., в 2019 році 7229,1 тис. грн.. Дані 2017 та 2019 років свідчать, що первісна вартість основних засобів зросла на 32,21%, а залишкова – зменшилася на 17,39%.

Оборотні активи займають в структурі активів балансу в 2017 році 8,91%, в 2018 році 11,12%, а в 2019 році 10,80%. Найбільш значною в 2017 році є вартість виробничих запасів 227,7 тис. грн. В 2018, 2019 роках найбільшою за обсягом є дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги В 2019 році

Валюта балансу, тобто, загальна вартість майна підприємства та джерел його фінансування за досліджуваний період збільшилась. В 2017 році вона склала 8843,7 тис. грн., в 2018 році – 9010,4 тис. грн., а в 2019 році – 9423,8 тис. грн.

В додатку Б представлено склад, структуру, динаміку пасиву балансу.

Розглядаючи структуру пасиву балансу, представлену в додатку Б за його розділами, зазначимо, що в 2017 році найбільшу питому вагу займає власний капітал, який складає 3285,1 тис. грн.. або 37,15%, в 2018 і 2019 роках - поточні зобов'язання, які складають відповідно 3766,1 тис. грн.. або 41,8%, та 3971,2 тис. грн., або 42,14%. В 2017 році в структурі балансу довгострокові зобов'язання займають 25,37%, а поточні зобов'язання 34,78%. В 2018 році

значну питому вагу займає власний капітал 31,56% та забезпечення наступних витрат і платежів 17,05%. В 2019 році власний капітал займає 28,6%, а довгострокові зобов'язання 29,26%.

У власному капіталі переважає інший додатковий капітал, за досліджуваний період його обсяг скоротився. Також значним, але незмінним є обсяг статутного капіталу підприємства. На зменшення власного капіталу підприємства суттєво вплинули нерозподілені збитки підприємства, які склалися в 2017 році -2310,7 тис. грн., в 2018 році -1319,1 тис. грн., в 2019 році 1072,6 тис. грн. Цей показник за досліджуваний період зменшився на 53,58%.

Серед довгострокових зобов'язань в 2017, 2018 роках найсуттєвішими є інші довгострокові фінансові зобов'язання, за досліджуваний період вони зменшилися на 39,43%. В 2019 році виділяються інші довгострокові зобов'язання.

Поточні зобов'язання підприємства в досліджуваному періоді представлені короткостроковими кредитами банків, векселями виданими, кредиторською заборгованістю за товари, роботи, послуги, іншими поточними зобов'язаннями.

Платоспроможність – це одна з характеристик фінансової стійкості підприємства, яка показує наявність у нього коштів, достатніх для погашення боргів за всіма короткостроковими зобов'язаннями та одночасного здійснення безперервного процесу виробництва і реалізації продукції.

Потенційними засобами для погашення боргів є грошові кошти, дебіторська заборгованість, яка за нормальним кругообігом коштів повинна перетворитись в готівку, наявні запаси товарно-матеріальних цінностей, які також можна реалізувати. В окремих випадках на погашення боргів можуть бути направлені необоротні активи після їх реалізації. Платоспроможність підприємств оцінюється показниками ліквідності балансу. Необхідність аналізу ліквідності балансу виникає в зв'язку з потребами оцінки кредитоспроможності та поточного контролю за станом фінансових розрахунків.

Аналіз ліквідності балансу полягає у порівнянні засобів (актив балансу),

які згруповані за ступенем їх ліквідності і розміщені у порядку убутання (зменшення) їх ліквідності, із зобов'язаннями (пасив балансу), які згруповані за строками їх погашення та розміщені у порядку зростання термінів.

Залежно від рівня ліквідності активи підприємства поділяють на такі групи: найбільш ліквідні активи, середньо ліквідні активи, низько ліквідні активи, важко ліквідні активи.

Пасиви балансу групують залежно від терміновості сплати зобов'язань наступним чином: поточні зобов'язання за розрахунками, короткострокові кредити банків і позики, довгострокові зобов'язання, постійні пасиви.

Баланс вважають ліквідним, якщо виконуються наступні умови:

$$A1 \geq P1; A2 \geq P2; A3 \geq P3; A4 \leq P4,$$

де $A1$ – найбільш ліквідні активи; $A2$ – середньоліквідні активи; $A3$ – низьколіквідні активи; $A4$ – важколіквідні активи ;

$P1$ поточні зобов'язання за розрахунками; $P2$ – короткострокові кредити банків і позики; $P3$ – довгострокові зобов'язання; $P4$ постійні пасиви.

Аналіз ліквідності балансу, проведений за вищезазначеною схемою, не відрізняється абсолютною точністю. Тому з метою комплексної оцінки ліквідності балансу доцільно застосовувати загальний показник платоспроможності.

$$Kл = (A1 * VA1 + A2 * VA2 + A3 * VA3) : (З1 * ВЗ1 + З2 * ВЗ2 + З3 * ВЗ3),$$

де A і $З$ – підсумки відповідних груп активів і зобов'язань; VA і $ВЗ$ – питома вага відповідних груп активів і зобов'язань в їх загальному підсумку.

Оцінка ліквідності балансу підприємства представлена в таблиці 2.4.

Дані таблиці 2.5 свідчать, що баланси підприємства не є ліквідними. Так, в 2017 і 2019 роках не виконуються жодна умова ліквідності балансу, а в 2018 році – виконується лише друга умова.

Тобто, протягом досліджуваного періоду підприємство не мало суми наявних грошових коштів для розрахунків з кредиторами. В 2017 та 2019 роках середньо ліквідні активи не покривають короткострокових кредитів банків і позик.

Таблиця 2.4

Оцінка ліквідності балансу ТОВ «Укрремстанок»

Показники	2017 рік		2018 рік		2019 рік		2019 рік у % до 2017 року
	Сума, тис. грн.	%	Сума, тис. грн.	%	Сума, тис. грн.	%	
1	4	5	6	7	8	9	9
Найбільш ліквідні активи (A1)	4,5	0,05	13,3	0,15	10,9	0,12	246,90
Середньоліквідні активи (A2)	425,9	4,82	631,6	7,01	587,5	6,23	137,93
Низьколіквідні активи (A3)	358,3	4,05	357,3	3,97	436,9	4,64	121,96
Важколіквідні активи (A4)	8055,0	91,08	8008,2	88,88	8388,4	89,01	104,14
Актив	8843,7	100,0	9010,4	100	9423,8	100,0	106,56
Поточні зобов'язання за розрахунками (П1)	2331,9	26,37	3322,6	36,88	2602,2	27,61	111,59
Короткострокові кредити банків і позики (П2)	743,9	8,41	443,5	4,92	1368,9	14,53	184,01
Довгострокові зобов'язання (П3)	2482,7	28,07	2400,4	26,64	2757,3	29,26	111,06
Постійні пасиви (П4)	3285,1	37,15	2843,9	31,56	2695,3	28,60	82,05
Пасив	8843,7	100,0	9010,4	100,00	9423,8	100,0	106,56
Надлишок (+), нестача (-) платіжних коштів							0
A1-П1	-2327,5		-3309,3		-2591,3		111,3
A1 в % до П1	0,19		0,40		0,42		221,1
A2-П2	-317,9		188,2		-781,4		245,8
A2 в % до П2	57,26		142,44		42,92		75,0
A3-П3	-2124,4		-2043,2		-2320,3		109,2
A3 в % до П3	14,43		14,88		15,85		109,8
A4-П4	4769,9		5164,2		5693		119,4
A4 в % до П4	245,20		281,59		311,22		126,9
Загальний показник ліквідності балансу	0,09		0,10		0,11		0

На основі даних табл. 2.4 ми можемо зробити висновки про те, що в 2017, 2018, 2019 роках низько ліквідні активи не покривають довгострокові

зобов'язання підприємства. Протягом 2017-2019 важколіквідні активи значно більші за обсягом, чим власний капітал. Загальний показник ліквідності був невисокий за досліджуваний період зменшився.

Враховуючи ступінь ліквідності активів маємо можливість спрогнозувати фінансовий стан підприємства на короткострокову і довгострокову перспективу.

Для об'єктивної оцінки фінансового стану підприємства важливе значення має розрахунок та застосування показників ліквідності. Вони дають можливість оцінити рівень платоспроможності підприємства на певний момент часу, а також у випадках надзвичайних ситуацій. З цією метою застосовують систему коефіцієнтів ліквідності, що розрізняються між собою розміром ліквідних активів та розглядаються як джерело покриття зобов'язань.

Показники ліквідності підприємства представлені в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Показники ліквідності ТОВ «Укрремстанок»

Показники	Норма- тивне значення	Опти- мальне значення	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2019 рік у % до 2017 року
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	більше 0,2	0,2-0,3	0,001	0,004	0,003	191,24
Коефіцієнт термінової ліквідності	більше 0,5	0,7-0,8	0,140	0,171	0,151	107,70
Коефіцієнт загальної ліквідності	більше 1	2,0-2,5	0,256	0,266	0,256	100,04
Коефіцієнт ліквідності запасів	за планом	за планом	0,116	0,095	0,110	94,46
Коефіцієнт ліквідності коштів у розрахунках	за планом	за планом	0,127	0,165	0,131	103,38
Коефіцієнт співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості	за планом	за планом	2,765	2,147	2,649	95,78
Коефіцієнт мобільності активів	більше 0,5	більше 0,5	0,089	0,111	0,110	123,21
Коефіцієнт співвідношення активів	за планом	більше 1	0,098	0,125	0,123	126,07

Дані таблиці 2.5 свідчать, що коефіцієнт абсолютної ліквідності, який показує, яка частина поточної заборгованості підприємства може бути погашена негайно на дату складання звітності, в досліджуваному періоді значно нижче норми, але порівняно з базовим роком він підвищився на 91,24.

Коефіцієнт термінової ліквідності, який показує, яка частина поточної заборгованості підприємства може бути погашена за рахунок готівки та очікуваних надходжень від дебіторів, теж нижче норми, але дещо підвищився в динаміці.

Коефіцієнт загальної ліквідності, який дозволяє виявити, в якій мірі поточні активи покривають поточні зобов'язання підприємства, нижче за нормативне значення і суттєво не змінився.

Коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості більше 1, що свідчить про правильну кредитну політику підприємства і запобігання відволіканню обігових коштів підприємства.

Коефіцієнт мобільності активів, який показує, яку частку в активах підприємства займають оборотні активи (рис.2.2), і коефіцієнт співвідношення активів, який показує рівень співвідношення між оборотними та необоротними активами підприємства, значно менші за нормативне значення, хоча дещо збільшуються порівняно з базовим роком.

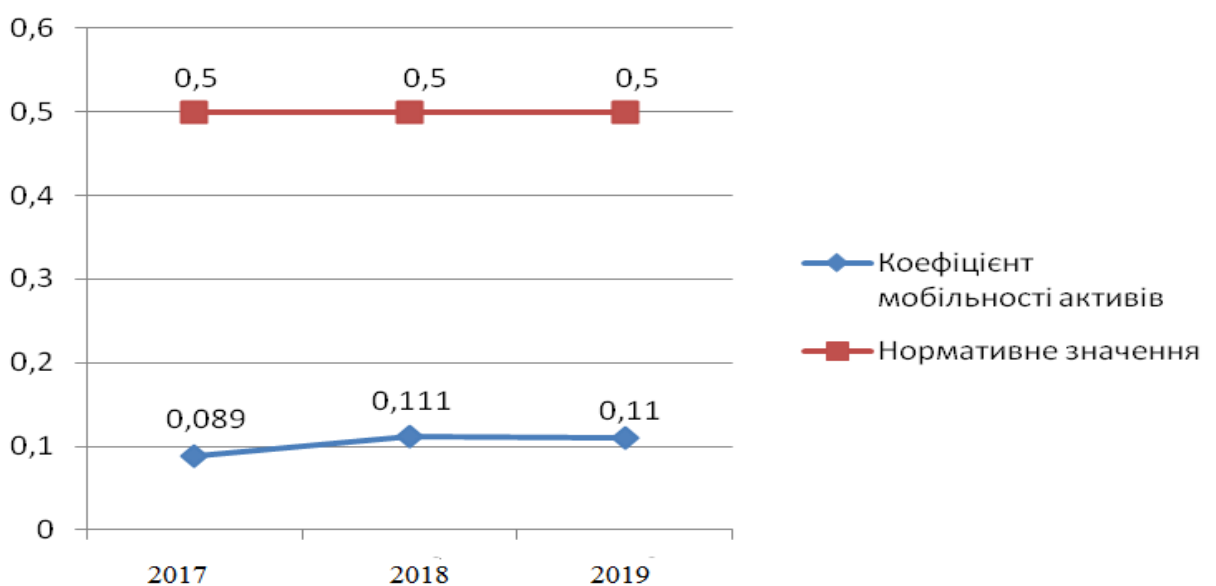

Рис. 2.2. Коефіцієнт мобільності активів ТОВ «Укрремстанок»

Дані рисунку 2.2 свідчать про суттєве відставання коефіцієнта мобільності активів від його нормативного значення.

Отже, за результатами досліджень виявлено, що підприємства вважати ліквідним протягом останніх трьох років не можна. Крім того, спостерігається тенденція до погіршення всіх показників, (крім співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості), які підлягали аналізу.

Завданням аналізу фінансової стійкості є оцінка величини і структури активів та пасивів з метою визначення фінансової залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Фінансову стійкість підприємства оцінюють за двома ознаками: з урахуванням ступеня покриття запасів джерелами фінансування; з урахуванням рівня ліквідності оборотних активів. Фінансову стійкість підприємства за першою ознакою визначають за системою узагальнюючих і часткових показників.

Узагальнюючим показником фінансової незалежності є надлишок або нестача джерел фінансування для формування запасів, який визначають як різницю між величиною джерел покриття та величиною запасів. Вартість запасів порівнюють послідовно з наявністю власного оборотного капіталу, довгостроковими кредитами та позиками.

При оцінці фінансового стану потрібно враховувати, що:

1. Якщо $E_1, E_2, E_3 > 0$, підприємство має абсолютну фінансову стійкість;
2. Якщо $E_1 < 0, E_2 > 0, E_3 > 0$, то підприємство має нормальну фінансову стійкість;
3. Якщо $E_1 < 0, E_2 < 0, E_3 > 0$, то підприємство має нестійке фінансове становище;
4. Якщо $E_1 < 0, E_2 < 0, E_3 < 0$, то підприємство має кризовий фінансовий стан

В таблиці 2.6 представлено узагальнюючі показники фінансової стійкості підприємства.

Дані таблиці 2.6 свідчать, що всі показники фінансової стійкості підприємства мають від'ємне значення. Це свідчить, що підприємство не забезпечене стабільними джерелами фінансування поточної фінансово - господарської діяльності. Зокрема, воно відчуває нестачу власного оборотного капіталу для покриття найбільш мобільної частини активів – запасів.

Таблиця 2.6

Узагальнюючі показники фінансової стійкості ТОВ «Укрремстанок»

Показники	поз- начення	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2019 рік у% до 2017 року
Наявність власного оборотного капіталу для формування запасів	Н1	-4769,9	-5164,3	-5693,0	119,35
Наявність власного оборотного капіталу, довгострокових кредитів та позик для формування запасів	Н2	-2526,0	-4300,3	-2935,7	116,22
Наявність власного оборотного капіталу, довгострокових, короткострокових кредитів та позик для формування запасів	Н3	-1782,1	-3856,8	-1566,8	87,92
Запаси	Н4	358,3	357,3	436,9	121,96
Надлишок (+), нестача (-) власного оборотного капіталу для формування запасів	Е1	-5128,2	-5521,5	-6129,99	119,54
Надлишок (+), нестача (-) власного оборотного капіталу, довгострокових кредитів та позик для формування запасів	Е2	-2884,3	-4657,6	-3372,7	116,93
Надлишок (+), нестача (-) власних оборотних, довгострокових, короткострокових кредитів та позик для формування запасів	Е3	-2140,4	-4214,1	-2003,8	93,62
Запас стійкості фінансового стану	ЗС	-134,34	-192,87	-81,47	60,65
Надлишок (+), нестача (- джерел фінансування на 1 грн. запасів, грн.)	Д	-5,97	-11,80	-4,59	76,76
Тип фінансової ситуації відповідно до класифікації		кризовий стан	кризовий стан	кризовий стан	

Згідно поданих в таблиці розрахунків, для забезпечення запасів підприємству не вистачає власного оборотного капіталу, довгострокових,

короткострокових кредитів. Поновлення запасів відбувається за рахунок уповільнення оборотності кредиторської заборгованості. Тобто, підприємство знаходиться у кризовому фінансовому стані.

Проаналізуємо часткові показники фінансової стійкості, представлені в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Часткові показники фінансової стійкості ТОВ «Укрремстанок»

Показники	Оптимальне значення	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2019 рік у % до	
					2017 року	2018 року
Коефіцієнт економічної незалежності	$\geq 0,5$	0,37	0,32	0,29	77,00	90,62
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$\leq 0,5$	0,63	0,68	0,71	113,60	104,33
Коефіцієнт фінансової залежності	$< 0,2$	2,69	3,17	3,50	129,88	110,35
Коефіцієнт фінансування	$> 0,1$	0,59	0,46	0,40	67,78	86,86
Коефіцієнт заборгованості (співвідношення позикового і власного капіталу)	< 1	2,38	2,47	3,52	148,18	142,36
Коефіцієнт маневреності	$\geq 0,5$	-0,70	-0,97	-1,09	156,44	112,07
Коефіцієнт фінансової стійкості (1)	-	0,65	0,58	0,58	88,72	99,41
Коефіцієнт фінансової стійкості (2)	$\geq 0,1-$	1,07	0,76	0,68	63,55	89,88

В таблиці 2.7 наведено розрахунок часткових показників фінансової стійкості підприємства. Розрахована система фінансових показників свідчить, що підприємство суттєво залежить від зовнішніх джерел фінансування.

Впродовж періоду, що аналізується, коефіцієнт економічної незалежності, який характеризує частку власного капіталу у загальній вартості майна, зменшився, і є нижчим за норму. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу, що характеризує ступінь участі позикового капіталу у формуванні активів, збільшився, що є негативною тенденцією. Коефіцієнт фінансування, який характеризує ступінь фінансування підприємства за рахунок власного капіталу, дещо зменшився, що є негативною тенденцією.

Коефіцієнт заборгованості, який показує, яка частина діяльності підприємства фінансується за рахунок позикового капіталу, дещо збільшився, що є негативним фактом.

Протягом досліджуваного періоду зменшується коефіцієнт фінансової стійкості 1, який характеризує частку стабільних джерел фінансування у їх загальному обсязі, та коефіцієнт фінансової стійкості 2, який показує, яка частина поточних зобов'язань може бути погашена власним капіталом.

В таблиці 2.8 представлено показники ділової активності підприємства.

Таблиця 2.8

Показники ділової активності ТОВ «Укрремстанок»

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Відхилення (+;-) 2019 року від		2019 рік у% до:	
				2017 року	2018 року	2017 року	2018 року
Чистий дохід (виручка) від реалізації, тис. грн.	5735,7	7865,98	8853,9	3118,1	987,92	154,36	112,56
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування, тис. грн.	-500,8	13,1	488,5	513,9	989,3	-97,53	3725,34
Середній розмір капіталу тис. грн.	7525,3	8927,1	9217,1	1401,8	1691,8	122,48	103,25

Дані таблиці 2.8 свідчать, що показники ділової активності підприємства покращилися, зокрема, чистий дохід (виручка) від реалізації збільшилась на 54,36%. Якщо в 2017 році підприємство мало збитки від звичайної діяльності до оподаткування, то в 2018 році прибутки підприємства склали 13,1 тис.грн., а в 2019 році – 488,5 тис. грн. Також збільшився середній розмір капіталу підприємства (рисунок 2.3).

Дані рисунку 2.3 свідчать про одночасне зростання за три роки чистого доходу та середнього розміру капіталу.

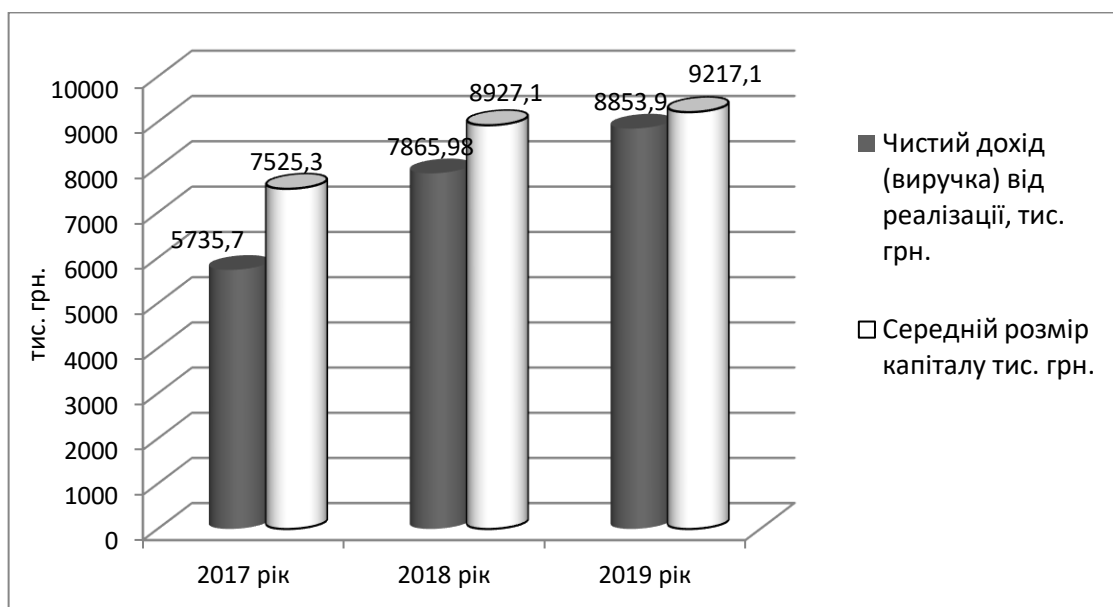

Рис. 2.3. Показники ділової активності ТОВ «Укрремстанок» в 2017-2019 рр.

Розрахуємо показники, які характеризують ефективність використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. Дані про показники наведені у додатку В.

Дані додатку В свідчать, що основні показники, які характеризують ефективність використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів підприємства покращилися, зросли масштаби його розрахункових операцій: чистий дохід підприємства збільшився на 3118,1 тис. грн., середній розмір капіталу на 1691,8 тис. грн., середній розмір власного капіталу на 263,2 тис. грн., середній розмір дебіторської заборгованості на 15,7 тис. грн., середній розмір запасів на 50,5 тис. грн., середній розмір кредиторської заборгованості на 166,5 тис. грн.

Коефіцієнт трансформації капіталу збільшився на 0,2%, зменшується оборотність та відповідно збільшується кількість оборотів дебіторської заборгованості, запасів, кредиторської заборгованості, власного капіталу. Тривалість операційного циклу зменшилася на 11,38 %. Коефіцієнт сталості економічного росту в 2019 році, на відміну від попередніх років, вже має позитивне значення. Тобто, показники ділової активності підприємства

покращуються.

Таким чином, аналіз фінансового стану підприємства свідчить, що підприємство забезпечене всім необхідним майном. Його вартість дуже велика і збільшується – від 8843,7 тис. грн. в 2017 році до 9423,8 тис. грн. в 2019 році. Згідно оцінки показників ліквідності баланс підприємства не є ліквідним. Підприємство не є фінансово стійким, тобто активи підприємства фінансуються переважно за рахунок позикового капіталу. В той же час зазначимо, що показники ділової активності підприємства покращуються, фінансовий результат його діяльності, на відміну від попередніх років, в 2019 році став позитивним.

Тобто, в роботі підприємства намітилися позитивні тенденції і на даному етапі перед фінансовою службою підприємства стоїть завдання оптимізації структури балансу з метою покращення показників ліквідності та фінансової стійкості.

2.3. Особливості формування фінансових результатів діяльності підприємства та шляхи розподілу прибутку

Прибуток є одним з основних показників господарської діяльності підприємства. Розуміння процесу формування, розподілу, використання прибутку та чинників, що на нього впливають, дозволяє приймати ефективні управлінські рішення, здійснювати різнобічний вплив на виробництво, формування власного капіталу, дивідендну політику підприємства, розвиток його соціальної сфери. Фінансові результати діяльності підприємства представлено в додатку Д.

За даними додатку Д чистий дохід (виручка) від реалізації продукції в 2019 році склав 8853,9 тис. грн., що на 3118,1 тис. грн., або на 54,36% більше, ніж в 2017 році. Собівартість реалізації продукції в 2019 році зросла, порівняно з 2017 роком, на 41,21%, або на 2107,4 тис. грн.. В 2017 році вона становила 5113,9 тис. грн., в 2018 – 7182,8 тис. грн., в 2019 році 7221,3 тис. грн.. Тобто,

чистий дохід підприємства зростав більшими темпами, чим собівартість реалізації продукції.

Протягом досліджуваного періоду підприємство має валовий прибуток, який за досліджуваний період постійно збільшувався в динаміці. Найбільшим його обсяг був в 2019 році, що пов'язано з збільшенням обсягу реалізації. В 2017 році валовий прибуток підприємства складав 621,8 тис. грн., в 2018 683,2 тис. грн., в 2019 році 1632,5 тис. грн.. Тобто в 2019 році порівняно з 2017 роком він зріс на 949,3 тис. грн., або на 162,55%

Інші операційні доходи підприємства, а саме доходи від операційної оренди активів, відшкодування раніше списаних активів, відсотки, отримані на залишок коштів в банках, дохід від реалізації оборотних активів, необоротних активів, утримуваних для продажу, дохід від списання кредиторської заборгованості, одержані штрафи, пені неустойки за досліджуваний період зменшилися на 700,7 тис. грн., або на 85,71%. Найбільшим обсяг інших операційних доходів підприємства був в 2018 році і становив 1148,9 тис. грн..

Адміністративні витрати ТОВ «Укрремстанок», тобто загальногосподарські витрати, пов'язані з управлінням та обслуговуванням підприємства, в 2019 році порівняно з 2017 роком зменшилися на 18,6%, або на 68,8 тис. грн. і склали 305,1 тис. грн.

Витрати на збут – витрати на утримання підрозділів підприємства, що займаються збутом продукції, рекламу, доставку продукції споживачам в 2019 році суттєво збільшилися: порівняно з 2017 роком на 220,77%, і порівняно з 2018 роком на 520,58%, і склали 293,2 тис. грн.

Інші операційні витрати підприємства, до яких відноситься собівартість реалізованих виробничих запасів, необоротних активів, утримуваних для продажу, відрахування для створення резерву сумнівних боргів і суми списаної дебіторської заборгованості, втрати від знецінення запасів зменшилися за досліджуваний період на 837,6 тис. грн., або на 74,28%.

Таким чином, фінансовий результат від операційної діяльності ТОВ «Укрремстанок» був від'ємним лише в 2017 році і складав -168,9 тис. грн.. В

2018 і 2019 роках підприємство мало прибуток від операційної діяльності, який складав відповідно 935,5 тис. грн., та 845,6 тис. грн.. Тобто, прибуток підприємства від операційної діяльності зріс на 1014,6 тис. грн.

З 2017 року підприємство почало отримувати доходи від участі в капіталі, тобто дохід, отриманий від інвестицій в спільні, підприємства. Якщо в 2017 році він склав 0,1 тис. грн. то в 2019 році 41,3 тис. грн.. В 2018 році підприємство мало втрати від участі в капіталі, тобто від інвестицій в спільні, підприємства підприємство отримало збиток

Інші фінансові доходи підприємства, які воно отримало у вигляді дивідендів, відсотків від фінансових інвестицій, зменшилися на 0,1 тис. грн.. і склали 26,1 тис. грн.

Серед фінансових витрат ТОВ «Укрремстанок» виділяються витрати на проценти, та інші витрати підприємства, пов'язані з запозиченнями. Вони збільшилися в 2019 році порівняно з 2017 роком на 40,62% і становили 410,1 тис. грн.

Інші доходи - доходи від реалізації фінансових інвестицій підприємства зменшилися на 166,8 тис. грн.. і склали в 2019 році 20,1 тис. грн. Зменшилися також і інші витрати підприємства, тобто, собівартість реалізації фінансових інвестицій, втрати від уцінки фінансових інвестицій та необоротних активів від 253,3 тис. грн.. в 2017 році, до 34,5 тис. грн. в 2019 році.

Таким чином, фінансовий результат до оподаткування був від'ємним в 2017 році і позитивним в 2018, 2019 роках. Він збільшився порівняно з базовим роком на 989,3 тис. грн.

Податок на прибуток від звичайної діяльності підприємство сплачувало протягом всього періоду дослідження – в 2017, 2018, 2019 роках. Найбільшу суму податку на прибуток підприємство сплатило в 2017 році, хоча саме в цей рік воно мало збитки. Сплата податку на прибуток при наявності збитків пояснюється відмінностями між бухгалтерським та податковим обліком. Тобто, згідно податкового обліку підприємство має об'єкт оподаткування - прибуток, а згідно бухгалтерського – збитки.

Послідовне визначення фінансового результату діяльності підприємства свідчить, що в 2017 році чистий збиток підприємства становив 891,9 тис. грн., а в 2018 році – 89,5 тис. грн.. В 2019 році чистий прибуток підприємства склав 354,6 тис. грн.

З додатку Д можна зробити висновок, що фінансовий стан ТОВ «Укрремстанок» покращився. Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування були позитивними в 2018 і 2019 роках. В 2018 році суттєво зменшилась, порівняно з 2017 роком, сума чистого збитку, а в 2019 році фінансовий результат став позитивним (рисунок 2.4).

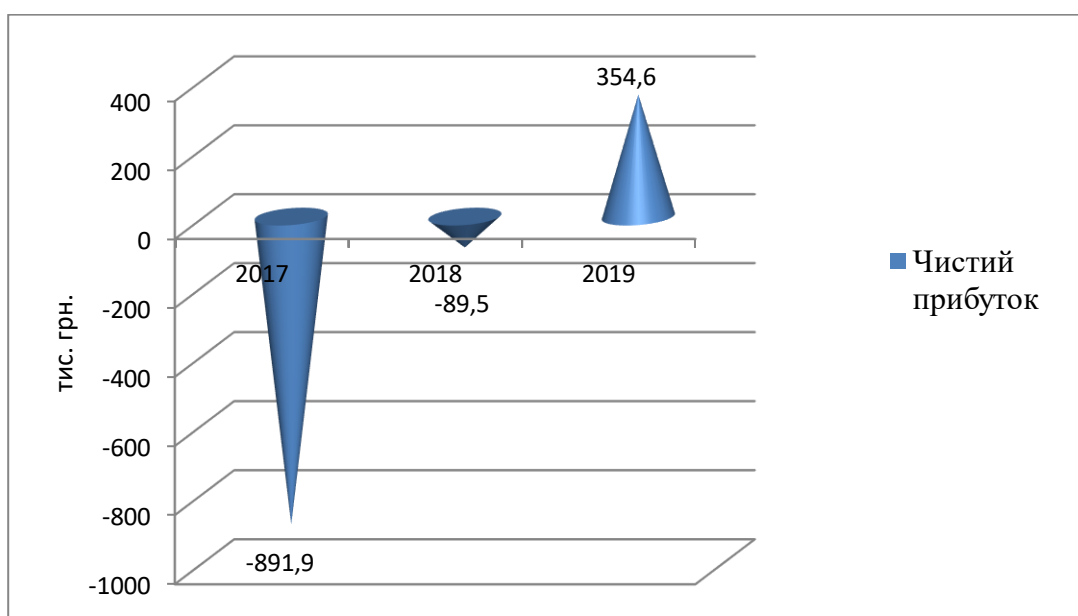

Рис. 2.4. Динаміка чистого прибутку (збитку) ТОВ «Укрремстанок» в 2017-2019 рр.

Якщо проаналізувати обсяг різних видів доходів підприємства, можна зазначити, що найбільші доходи підприємства – це виручка від реалізації товарів та послуг. Саме наявність достатнього обсягу виручки дозволяє покрити собівартість реалізації товарів та послуг і отримати валовий прибуток.

Серед чинників впливу на фінансові результати від операційної діяльності: чільне місце займають операційні витрати на виробництво і збут, управління та інші операційні витрати, яких зазнало підприємство в процесі

своєї діяльності протягом звітного періоду. Ці витрати визначаються за вирахуванням внутрішнього обороту, тобто за вирахуванням тих витрат, які становлять собівартість продукції (робіт, послуг), що вироблена і спожита самим підприємством.

Елементи операційних витрат підприємства представлені в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Елементи операційних витрат ТОВ «Укрремстанок»

Показник	2017 рік		2018 рік		2019 рік		Відхилення 2019 р. від 2017 р.	
	Сума, тис.грн	%	Сума, тис.грн	%	Сума, тис. грн	%	Абсолютне, (+;-)	відносне, %
Матеріальні затрати	1659,7	27,6	1987,9	27,7	2163,5	27,48	503,8	130,35
Витрати на оплату праці	16833	28,0	1886,6	26,3	2078,9	26,41	395,6	123,50
Відрахування на соціальні заходи	909,7	15,1	1018,9	14,2	1118,1	14,20	208,4	122,91
Амортизація	970,5	16,1	1335,6	18,6	1363,9	17,32	393,5	140,54
Інші операційні витрати	786,8	13,1	939,6	13,1	1148,3	14,59	361,5	145,95
Разом	6009,9	100	7168,7	100	7872,7	100	1862,8	131,00

Дані таблиці 2.9 свідчать, що за досліджуваний період операційні витрати підприємства зростали на 1862,8 тис. грн. і досягли в 2019 році 7872,7 тис. грн., що на 31% більше, ніж в 2017 році. В структурі операційних витрат найбільш суттєвими є такі елементи як матеріальні витрати, які займають від 27,62% в 2017 році до 27,48% в 2019 році та витрати на оплату праці, що складають відповідно 28,01% та 26,41%. Матеріальні витрати зросли з 1659,7 тис. грн. в 2017 році до 2163,5 тис. грн. в 2019 році, тобто на 30%. Витрати на оплату праці зросли з 1683,3 тис. грн в 2017 році до 2078,9 тис. грн. в 2019 році, тобто на 23,5%. Амортизація в структурі витрат займає в 2017, 2018, 2019 роках відповідно 16,15%, 18,63%, 17,32%. І зросли за досліджуваний період на 40,54%. Відрахування на соціальні заходи займають від 15,14% в 2017 році до

14,21% в 2019 році, а інші операційні витрати відповідно 13,09% та 14,49%.

Таким чином, операційні витрати підприємства зросли, що було необхідною передумовою для збільшення виручки, структура витрат за елементами суттєво не змінилась.

Фінансові результати не відображують ступеню ефективності господарювання, оскільки сума прибутку може зростати і при недостатньому використанні матеріальних, трудових, фінансових ресурсів, порушенні режиму економії. Тому для характеристики ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства використовують показники прибутковості або рентабельності. Вони можуть характеризувати ефективність роботи підприємства в цілому, доходність різних напрямів діяльності, окупність витрат, тощо. Показники рентабельності свідчать про співвідношення ефекту з наявними або використаними ресурсами. Їх використовують для оцінки діяльності підприємства. Основні показники рентабельності підприємства представлені в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Основні показники рентабельності і прибутковості підприємства

Показники	2017 р	2018 р	2019 р	Відхилення 2019 р. від 2017 р.	
				Абс. (+;-)	Відн., %
Виручка від реалізації	5735,7	7865,9	8853,9	3118,1	154,36
Собівартість виробленої продукції	5113,9	7182,8	7221,4	2107,4	141,21
Середній розмір основних засобів	5574,4	7052,2	7175,9	1601,6	128,73
Середній розмір матеріальних оборотних активів	1036,0	894,9	1009,9	-26,1	97,48
Середній розмір майна	7525,3	8927,1	9217,1	1691,8	122,48
Середній розмір власного капіталу	2506,4	3064,5	2769,6	263,2	110,50
Фінансові результати до оподаткування	-500,8	13,1	488,5	989,3	-97,53
Чистий прибуток (збиток)	-891,9	-89,5	354,6	1246,7	-39,75
Рентабельність (збитковість),%					
продажу	-8,73	-0,17	5,52	14	-63,18
витрат	-9,79	-0,18	6,76	17	-69,07
основних засобів	-8,98	-0,19	6,81	16	-75,76
оборотних активів	-48,34	-1,47	48,37	97	-100,05
активів	-6,66	-0,15	5,30	12	-79,63
власного капіталу	-19,98	-0,43	17,64	38	-88,26

Дані таблиці 2.10 свідчать, що виручка від реалізації протягом досліджуваного періоду зросла на 54,36%, а собівартість на 41,21%. Зріс також середній розмір основних засобів підприємства з 5574,4 тис. грн. в 2017 році до 7175,9 тис. грн. в 2019 році.

Середній розмір матеріальних оборотних активів в 2017 році становив 1036,0 тис. грн., в 2018 році 8927,1 тис. грн., в 2019 році 1009,9 і зменшився на 2,52%. Середній розмір майна підприємства за період 2017-2018 років збільшився на 22,48% і склав в 2019 році 9217,1 тис. грн. Середній розмір власного капіталу порівняно з 2017 роком зріс на 263,2 тис. грн. і склав в 2019 році 2769,6 тис. грн..

Фінансові результати до оподаткування були позитивними в 2018 і 2019 роках, а чистий прибуток – в 2019 році.

Показники рентабельності в даній таблиці рахувалися по відношенню до фінансового результату до оподаткування. За даними таблиці в 2017 році всі показники були від'ємними, що свідчить про збитковість підприємства. Найвищою в 2017 році була збитковість оборотних активів (-48,34%) і власного капіталу (-19,98%), найнижчою була збитковість активів. В 2018 році показники рентабельності були нижчими, ніж в 2019 році. Більше одиниці була лише рентабельність оборотних активів. В 2019 році найвищою була рентабельність оборотних активів (48,37%) і власного капіталу (17,64%), а найнижчою – рентабельність активів (5,30%) і продажу. (5,52%).

На фінансові результати діяльності підприємства та рівень його рентабельності та прибутковості впливають макроекономічні та мікроекономічні чинники.

Серед макроекономічних факторів найбільший вплив мають економічна ситуація в країні, попит і пропозиція на ринку, процес ціноутворення на продукцію на зовнішньому і внутрішньому ринку.

Основними мікроекономічними чинниками є: обсяг виробництва продукції, собівартість одиниці продукції, формування ціни на продукцію

фінансовою службою підприємства, технологія виробництва, забезпеченість основними засобами, використання основних фондів, забезпеченість трудовими ресурсами, організація праці, асортимент продукції.

Розподіл чистого прибутку товариствах передбачає його розподіл на дві частини. Спочатку формують резервний капітал. Резервний капітал формується у розмірі не менше ніж 15 відсотків статутного капіталу товариства шляхом щорічних відрахувань від чистого прибутку товариства або за рахунок нерозподіленого прибутку. До досягнення встановленого статутом розміру резервного капіталу розмір щорічних відрахувань не може бути меншим ніж 5 відсотків суми чистого прибутку товариства за рік.

Резервний капітал створюється для покриття збитків товариства, а також для виплати доходів власникам. Законами можуть бути додатково передбачені також інші напрями використання резервного капіталу.

Резервний капітал може використовуватися на такі основні цілі: покриття збитків суб'єкта господарювання; виплата боргів у разі ліквідації підприємства; виплата дивідендів (якщо величина резервів перевищує мінімально допустимий рівень); інші цілі, передбачені законодавством чи засновницькими документами.

Резервний капітал ТОВ «Укрремстанок» був сформований в 2013 році в сумі 1,6 тис. грн. і був незмінним до 1.01.2018 року. Станом на кінець 2018 року резервного капіталу підприємство не мало. Він був витрачений 2018 році на покриття витрат від надзвичайної ситуації, яка склалася на виробництві.

Різницю між чистим прибутком підприємства і відрахуваннями до резервного фонду на підприємствах використовують за певними напрямками: на цілі виробничого розвитку – в фонд накопичення (поповнення статутного капіталу, фонд розвитку виробництва) і споживання (фонд виплати дивідендів, фонд матеріального заохочення, фонд соціального розвитку). Для розвитку підприємства і його інвестиційної привабливості велике значення має пропорція розподілу чистого прибутку та споживання і накопичення.

За даними звіту про власний капітал ТОВ «Укрремстанок» розглянемо

форсування суми нерозподіленого прибутку підприємства та його розподіл. Формування нерозподіленого прибутку можна представити у вигляді алгоритму, представлено в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Алгоритм формування нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) підприємства згідно «Звіту про власний капітал»

Показник	Складові показника
1. Залишок нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) на початок року	
+; -	
2. Коригування суми нерозподіленого прибутку	Зміна облікової політики, виправлення помилок, інші зміни
=	
3. Скоригований залишок на початок року	
+; -	
3. Переоцінка активів	Дооцінка основних засобів Уцінка основних засобів Дооцінка незавершеного будівництва Уцінка незавершеного будівництва Дооцінка нематеріальних активів Уцінка нематеріальних активів Використання дооцінки необоротних активів
+; -	
4. Чистий прибуток (збиток) за звітний період	
-	
5. Розподіл прибутку	Виплати власникам (дивіденди) Спрямування прибутку до статутного капіталу Відрахування до резервного капіталу Сума чистого прибутку, належна до бюджету відповідно до законодавства
+	
6. Внески учасників	Внески до капіталу Погашення заборгованості з капіталу Сума чистого прибутку на створення спеціальних (цільових) фондів
-	
7. Вилучення капіталу	Викуп часток Перепродаж викуплених часток Вилучення частки в капіталі
+; -	
8. Інші зміни в капіталі	Списання невідшкодованих збитків, безкоштовно отримані активи
=	
9. Разом змін в капіталі	
10. Залишок на кінець року	

В таблиці 2.12 представлено формування і розподіл нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) підприємства.

Таблиця 2.12

Формування і розподіл нерозподіленого прибутку
(непокритого збитку)

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2019 рік у % до 2017 року
Залишок нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) на початок року	-1439,3	-2310,7		
Коригування:				
Зміна облікової політики		4003,7		
Виправлення помилок	-0,6	0		
Скоригований залишок на початок року	-1439,9	1693,1		
Переоцінка активів:				
Використання дооцінки необоротних активів	21,2	463,4		
Чистий прибуток (збиток) за звітний період	-891,9	-89,5		
Розподіл прибутку:				
Виплати власникам (дивіденди)		0		
Спрямування прибутку до статутного капіталу		0		
Відрахування до резервного капіталу		0		
Сума чистого прибутку, належна до бюджету відповідно до законодавства		0		
Разом змін в капіталі	-870,8	373,9		
Залишок нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) на кінець року	-2310,7	-1319,1		

Дані таблиці 2.12 свідчать, що в 2017 р. залишок не покритого збитку був скоригований на 0,6 тис. грн. в результаті виправлення помилок Скоригований залишок на початок року було збільшено на суму дооцінки необоротних активів 21,2 тис. грн.. та зменшено на чистий збиток за звітний період -891,9

тис. грн. Залишок покритого збитку на кінець року склав 2310,7 тис. грн.

В 2018 році залишок непокритого збитку на початок року був суттєво скоригований внаслідок зміни облікової політики підприємства. Скоригований залишок на початок року 1693,1 тис. грн.. збільшено на використання дооцінки необоротних активів 463,4 тис. грн.. та чистий прибуток (збиток) -89,5 тис. грн. Разом змін в капіталі становили 373,9 тис. грн.. Залишок на кінець року - непокритий збиток 1319,1 тис. грн..

За даними таблиці в 2017 і 2018 роках розподіл прибутку підприємство не здійснювало. Формою звітності передбачено такі шляхи розподілу прибутку: виплати власникам, спрямування прибутку до статутного капіталу, відрахування до резервного капіталу, сума чистого прибутку, належна до бюджету згідно законодавства.

Таким чином, за досліджуваний період фінансовий стан підприємства покращився. Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування були позитивними в 2018 і 2019 роках В 2018 році суттєво зменшилась, порівняно з 2017 роком, сума чистого збитку, а в 2019 році фінансовий результат став позитивним. Обсяг виробленої та реалізованої продукції за досліджуваний період збільшився. Операційні витрати підприємства зросли, що було необхідною передумовою для збільшення виручки, структура витрат за елементами суттєво не змінилась. Рентабельність підприємства була найвищою в 2019 році. Розподіл прибутку підприємство не здійснює.

Висновки до розділу 2

ТОВ «Укрремстанок» – одне з найбільших вуглевидобувних підприємств України. Підприємство забезпечене сучасною технікою, яка постійно оновлюється, іншими матеріальними ресурсами, працівниками, широко використовує новітні технології ремонту обладнання.

В структурі активів підприємства найбільшу питому вагу займають необоротні активи, що характерне для виробничих підприємств. Їх залишкова

вартість в 2017 році становить 6981,6 тис. грн., в 2018 році 7122,8 тис. грн., в 2019 році 7229,1 тис. грн.

В структурі пасиву балансу найбільшу питому вагу в 2017 році займає власний капітал, а в 2018 і 2019 роках - поточні зобов'язання. Валюта балансу, тобто, загальна вартість майна підприємства та джерел його фінансування за досліджуваний період збільшилась. В 2017 році вона склала 8843,7 тис. грн., в 2018 році – 9010,4 тис. грн., а в 2019 році – 9423,8 тис. грн.

Показники ліквідності і фінансової стійкості підприємства є незадовільними. Показники ділової активності підприємства дещо покращуються. Зокрема, чистий дохід (виручка) від реалізації збільшилась на 54,36%. Якщо в 2017 році підприємство мало збитки від діяльності до оподаткування, то в 2018 році прибутки підприємства склали 13,1 тис. грн., а в 2019 році – 488,5 тис. грн.

Також збільшився середній розмір капіталу підприємства. Коефіцієнт трансформації капіталу збільшився на 0,2%, зменшується оборотність та відповідно збільшується кількість оборотів дебіторської заборгованості, запасів, кредиторської заборгованості, власного капіталу. Тривалість операційного циклу зменшилася на 11,38 %. Коефіцієнт сталості економічного росту в 2019 році, на відміну від попередніх років, вже має позитивне значення. Тривалість операційного циклу зменшилася на 11,38 %.

Обсяг доходу (виручки) від реалізації товарів та послуг підприємства з кожним роком збільшується. Повільнішими темпами, ніж доход, збільшується собівартість реалізованої продукції. Собівартість реалізації продукції в 2019 році зросла, порівняно з 2017 роком, на 41,21%, або на 2107,4 тис. грн.. В 2017 році вона становила 5113,9 тис. грн., в 2018 7182,8 тис. грн., в 2019 році 7221,4 тис. грн. В структурі операційних витрат підприємства найбільш суттєвими є такі елементи як матеріальні витрати та витрати на оплату праці.

Послідовне визначення фінансового результату діяльності підприємства свідчить, що в 2017 році чистий збиток підприємства становив 891,9 тис. грн., а в 2018 році – 89,5 тис. грн.. В 2019 році чистий прибуток підприємства склав

354,6 тис. грн..

На фінансовий результат діяльності підприємства впливають не тільки фінансові результати від операційної діяльності, але й фінансові доходи і витрати. На відміну від попередніх років, в 2019 році досліджуване підприємство мало чистий прибуток. Показники рентабельності і прибутковості підприємства за досліджуваний період покращилися.

В структурі операційних витрат підприємства найбільш суттєвими є такі елементи як матеріальні витрати та витрати на оплату праці. Показники рентабельності і прибутковості підприємства за досліджуваний період покращилися.

Дослідження свідчать, що розподілу суми чистого прибутку підприємство не здійснює. Воно не створює резервний капітал та не виплачує доходи власникам. На суму чистого прибутку (збитку) підприємства коригується нерозподілений прибуток (непокритий збиток). Ніяких фондів підприємство не формує.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПЛАНУВАННЯ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛУ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Декомпозиційний аналіз прибутку як основа для комплексного планування прибутку

В умовах динамічного ринкового середовища прибутковість підприємства є одним з найголовніших показників, що відображають фінансовий стан підприємства та визначають мету підприємницької діяльності. Тому кожен керівник підприємства повинен постійно здійснювати аналіз показників прибутковості свого підприємства з метою виявлення слабких місць та удосконалення ефективності ведення бізнесу. Рентабельність власного капіталу є показником ефективності управління підприємством та визначає зацікавленість власників у його розвитку і інвесторів у вкладенні фінансових ресурсів у його діяльність. Зростання, чи спад даного показника вказує на ефективність бізнесу. Тому набуває все більше значущості питання, що стосується формування власного капіталу на підприємствах будь-якої галузі та дослідження факторів впливу на нього для формування обґрунтованої стратегії щодо забезпечення максимальної прибутковості свого підприємства.

З метою залучення до аналізу додаткової інформації використовуються багатофакторні моделі, а також методичні прийоми декомпозиційного аналізу, який передбачає послідовну деталізацію і розкриття впливу на результат факторних показників. В основу системи факторного аналізу рентабельності фірми «Дюпон» покладена детермінована факторна залежність.

Модель «Дюпон» вважається одним з ефективних методів проведення факторного аналізу. Вона була запропонована ще в 1919 році фахівцями однойменної компанії. Система фінансового аналізу «Дюпон» досліджує здатність підприємства ефективно генерувати прибуток, реінвестувати її, збільшувати масштаби своєї діяльності, а також збільшувати привабливість

бізнесу для власників. Призначення моделі – визначити фактори, що впливають на ефективність роботи підприємства й оцінити цей вплив.

Оскільки існує безліч показників рентабельності, аналітиками цієї фірми обраний один, на їхню думку, найбільш значимий – рентабельність власного капіталу [27]. Оскільки даний показник є індикатором ефективності управління фінансами і прямо залежить від прийнятих рішень щодо основних сфер діяльності компанії.

Основна ідея полягає в тому, щоб представити ключові показники діяльності підприємства у формі факторної моделі з метою виявлення основних причин, що вплинули на зміну того чи іншого показника, визначити темпи економічного зростання компанії, а також виявити ключові напрями управлінських впливів для підвищення ефективності бізнесу [28].

Таким чином, модель «Дюпон» дозволяє компанії швидко оцінити ступінь впливу різних чинників на формування показника рентабельності власного капіталу та надати на цій основі науково обґрунтовані економічні рекомендації щодо ідентифікації напрямів та виявлення резервів зростання прибутковості діяльності.

Трьохфакторна модель «Дюпон» полягає у використанні коефіцієнта рентабельності власного капіталу (ROE, Return On Equity) як інтегрального показника ефективності діяльності підприємства і представлення її формули у вигляді трьох чинників. Так формула розрахунку рентабельності власного капіталу має наступний вигляд:

$$ROE = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Власний капітал}} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Виручка від реалізації}} \times \frac{\text{Виручка від реалізації}}{\text{Активи}} \times \frac{\text{Активи}}{\text{Власний капітал}} \quad (3.1)$$

де ROE (return of equity) – коефіцієнт рентабельності власного капіталу;

$$ROE = ROS * TAT * EM \quad (3.2)$$

де ROS (return of sale) – коефіцієнт рентабельності продажів,

TAT (total assets turnover) – коефіцієнт оборотності активів,
 EM (equity multiplier) – мультиплікатор власного капіталу (структура капіталу) [29].

З представленої моделі видно, що рентабельність власного капіталу залежить від трьох чинників: рентабельності продажу, оборотності активів і структури власного капіталу. Значущість виділених факторів пояснюється тим, що вони в певному сенсі узагальнюють всі сторони фінансово-господарської діяльності підприємства, його статистику і динаміку [30].

Таблиця 3.1

Рентабельність власного капіталу
 ТОВ «Укрремстанок» у 2017-2019 рр.

Показники	Роки			Темпи росту, %	
	2017	2018	2019	2018/ 2017	2019/ 2018
1. Чистий прибуток, тис. грн.	-891,9	-89,5	354,6	-10,0	396,2
2. Власний капітал, тис.грн.	3285,1	2843,9	2695,3	86,6	94,8
3. ROE, грн./грн.	-0,271	-0,0315	0,1316	-11,6	418,0

Аналізуючи дані таблиці 3.1 можна зробити висновки про збитковість власного капіталу підприємства в 2017-2018 рр. і вона протягом цього періоду скоротилась. Так норми рентабельність власного капіталу підприємства у 2017 р. становила (-0,271 грн/грн.), що було обумовлено отриманим чистим збитком у 891,9 тис. грн. Таким чином, у 2017 році на 1 грн. власного капіталу приходилося 0,271 грн. збитку. У 2018 р. відбулося скорочення показника збитковості капіталу на 88,4% до значення (-0,032 грн./грн.). Це скорочення стало наслідком зниження збитковості підприємства на 90% до значення 89,5 тис.грн. та відбулося несуттєве скорочення власного капіталу підприємства на 13,4% до 2843,9 тис.грн. У 2019 р. суттєве зростання прибутковості підприємства на 296,2% призвело до відповідного зростання і рентабельності власного капіталу до 0,1316 грн./грн. В 2019 р. кожна гривня власного капіталу

ТОВ «Укрремстанок» принесла 0,1316 грн. прибутку, це було обумовлено отриманим прибутком у сумі 354,6 тис. грн. та власним капіталом 2695,3 грн, що менше на 5,2% від показника 2018 р.

Для представлення того, які саме фактори із трьохфакторної моделі «Дюпон» впливають на показник рентабельності власного капіталу, потрібно провести оцінку впливу на нього показників рентабельності продажів, оборотності активів та структури капіталу. Для того, щоб визначити, що впливає на ROE, за рахунок чого може зрости або зменшитися цей показник, необхідно зробити так назване фінансове розкладання і представити ROE як добуток трьох співмножників (формула 3.2). Представимо необхідні для аналізу данні в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Фінансове розкладання показника ROE ТОВ «Укрремстанок»

Показники	Умовне позначення	Роки			Темпи росту, %	
		2017	2018	2019	2018/2017	2019/2018
1. Чистий прибуток, тис. грн.	ЧП	-891,9	-89,5	354,6	-10,0	396,2
2. Власний капітал, тис.грн.	ВК	3285,1	2843,9	2695,3	86,6	94,8
3. Виручка, тис.грн.	ВР	5735,7	7865,9	8853,9	137,1	112,6
4. Активи, тис. грн.	А	8843,7	9010,4	9423,8	101,9	104,6
5. Рентабельність, грн/грн	а	-0,155	-0,011	0,040	-7,3	352,0
6. Оборотність активів, грн./грн.	б	0,6486	0,8730	0,9395	134,6	107,6
7. Структура капіталу, грн./грн.	с	2,6921	3,1683	3,4964	117,7	110,4
8. Рентабельність власного капіталу, грн./грн.	у	-0,271	-0,0315	0,1316	-11,6	418

За даними табл. 3.2 ми можемо зробити висновки про те, що у ТОВ «Укрремстанок» збитковість власного капіталу у 2018 р. скоротилась на 0,239 грн./грн., або на 89% у порівнянні з попередні періодом. Таке скорочення відбулося за рахунок скорочення збитковості продажів на 92,3% до показника - 0,011 грн./грн. Позитивний вплив на зменшення збитковості власного капіталу здійснило суттєве зростання оборотності активів – на 34,6% відносно 2017 р. та

досягнуло значення 0,873 грн./грн. Позитивно на норму прибутку вплинуло збільшення структури капіталу в звітному році на 0,47 грн./грн. (на 17,7 %).

Скорочення збитковості продукції у 2018 р. на 0,144 грн./грн. свідчить про певне подолання високої неефективності виробництва, яка була в 2017 р., коли підприємство отримало збитку 891,9 тис. та мало збитковість продажів послуг в 0,155 грн./грн.

Зростання оборотності активів на 34,6% свідчить про зростання інтенсивності використання активів підприємства і позитивно позначиться на результатах господарської діяльності підприємства в майбутньому, за умови прибутковості діяльності. При цьому необхідно відзначити, що зростання оборотності активів відбулося, в основному, за рахунок збільшення виручки підприємства на 37,15% до показника 7865,9 тис. грн. при зростанні активів на 1,9% до показника 9010,4 тис. грн.

У 2019 р. зростання рентабельності власного капіталу до 0,1316 грн./грн., що на 318% більше попереднього періоду відбулося за рахунок різкого підвищення рентабельності (на 252%) до значення 0,040 грн./грн. При цьому позитивний вплив на зростання рентабельності власного капіталу чинило зростання оборотності активів – на 7,6%.

Зростання оборотності активів свідчить про продовження зростання інтенсивності використання активів підприємства і позитивно позначається на результатах господарської діяльності підприємства. При цьому необхідно відзначити, що зростання оборотності активів відбулося на фоні вищих темпів зростання виручки, ніж зростання активів. Так виручка в 2019 р. зросла на 12,6% до показника 8853,9 тис. грн., а активи підприємства збільшились тільки на 4,6% до 9423,8 тис. грн. Випереджаючі темпи зростання виручки в умовах прибутковості діяльності підприємства свідчать про підвищення ефективності використання активів підприємства.

Показник структури капіталу в 2019 р. також має позитивну тенденцію до зростання на 10,4% до показника 3,496, що каже про те що залучені кошти в 2019 р. стали приносити більше прибутку, ніж у 2018 р., а це в свою чергу

позитивно вплинуло на зростання і показника рентабельності власного капіталу, який суттєво зріс на 318%.

При використанні трехфакторної моделі Дюпон і методу абсолютних різниць для факторного аналізу рентабельності власного капіталу ТОВ «Укрремстанок» за 2019 рік результати розрахунків були узагальнені в таблиці 3.3

Таблиця 3.3

Розрахунок впливу факторів на рентабельність власного капіталу ТОВ «Укрремстанок» за 2019 рік

Фактори	Розрахунок	Вплив фактора
ΔU_a	$\Delta a * b_0 * c_0$	0,1411
ΔU_b	$a_1 * \Delta b * c_0$	0,0084
ΔU_c	$a_1 * b_1 * \Delta c$	0,0123
Загальний вплив		0,1618

Як видно з наведених даних, зростання рентабельності власного капіталу на 0.1618 одиниць відбувалось за рахунок впливу всіх 3 факторів. Зростання рентабельності продажу товарів та послуг призвело відповідно до збільшення і рентабельності власного капіталу на 0.141 од. Пришвидшення оборотності активів на 0,0665 оберта спричинило і збільшення рентабельності власного капіталу на 0.0084 од, а зростання коефіцієнта структури капіталу призвело до підвищення рентабельності власного капіталу на 0.0123 одиниць.

На основі отриманих результатів обчислення факторної моделі Дюпон для ТОВ «Укрремстанок» в 2019 р. основними резервами зростання рентабельності власного капіталу можуть бути всі фактори. Крім того, ми визначили, що подальше збільшення обсягів залучення позикових коштів (відображається збільшенням коефіцієнту структури капіталу) також може призводити до збільшення рентабельності власного капіталу. Отже,

підприємство за фінансовий ризик, який воно бере на себе разом з новими залученими позиковими коштами, отримує винагороду у вигляді приросту доходу на власний капітал.

ТОВ «Укрремстанок» може використовувати і цей резерв, проте слід пам'ятати про те, що висока залежність від зовнішніх позик може істотно погіршити фінансове становище в разі уповільнення темпів реалізації. Крім того, високий коефіцієнт фінансової залежності може привести до ускладнень з отриманням нових кредитів.

Таким чином, можна відзначити, що аналіз рентабельності власного капіталу за допомогою моделі Дюпон дозволяє приймати ефективні управлінські рішення, пов'язані з розвитком підприємства. Найбільший позитивний вплив на рентабельність власного капіталу здійснювала в 2019 р. рентабельність продажів, а найменший – прискорення оборотності активів. При цьому підприємству необхідно врахувати, що зростання оборотності його активів може чинити позитивний вплив на зростання прибутку лише до певної рівня, що обумовлюється питаннями забезпечення ліквідності активів. При замалому рівні оборотних активів і їх занадто високої їх оборотності виникає загроза втрати ліквідності підприємства, нестача фінансових активів для подальшої діяльності, особливо її розширення, а отже і загроза скорочення обсягів діяльності і прибутковості.

При замалій оборотності активів підприємство має значний обсяг фінансових активів і, отже, є мінімальним ризик втрати ліквідності. При цьому рентабельність активів знижується, так як організація втрачає потенційний прибуток. При дуже високій оборотності поточних активів їх рівень може виявитися недостатнім для підтримки ліквідності, що також збільшує ризик і веде до втрат прибутку. Тому необхідно шукати компроміс, який би достатній рівень прибутку при допустимому рівні ризику втрати ліквідності.

На основі вище сказаного, можна дати наступні рекомендації щодо підвищення прибутковості діяльності ТОВ «Укрремстанок»: зменшувати прямі

матеріальні витрати, витрати на виробництво і реалізацію продукції та збільшувати обсяги випуску та реалізації продукції.

Ці напрями можуть бути реалізовані шляхом: скорочення собівартості продукції, підвищення продуктивності праці, оптимізації маркетингової політики та політики ціноутворення, зниження умовно-постійних витрат, зниження витрат на виробництво і реалізацію продукції при впровадженні досягнень науково-технічного прогресу, підвищення якості продукції, що реалізується.

3.2. Побудова регресійно-кореляційної моделі прибутку підприємства

На формування фінансових результатів діяльності підприємства впливає багато різних факторів. Одним із таких факторів є продуктивність праці робітників, яка, як відомо, залежить від його заінтересованості у ефективній роботі. Тому є доцільним проведення дослідження щодо залежності величини чистого прибутку (збитку) від величини витрат, понесених на заробітну плату. Дослідження впливу витрат на оплату праці на величину чистого прибутку підприємства потребує застосування економетричної моделі. Під економетричною моделлю розуміють рівняння регресії, яке встановлює кількісне співвідношення між чистим прибутком, що нас цікавить, і чинниками, що їх зумовлюють. Аналіз факторів за допомогою економетричних методів включає: з'ясування чинників, що можуть впливати на їх розмір; формування масиву статистичної інформації; знаходження регресійних залежностей; оцінка адекватності моделей, їх економічна інтерпретація і практичне використання. Дані про витрати на оплату праці та суму чистого прибутку підприємства у 2017-2019 роках наведенні у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Вихідні дані для побудови економетричної моделі

Періоди	Чистий прибуток, грн. D	Витрати на оплату праці, грн. P
3 квартал 2017 р.	-39589,3	350123,6
4 квартал 2017 р.	-41245,5	351564,7
1 квартал 2018 р.	-89159,2	435247,3
2 квартал 2018 р.	-39890,5	468758,4
3 квартал 2018 р.	505,2	471602,8
4 квартал 2018 р.	39086,5	510961,5
1 квартал 2019 р.	45235,6	511247,1
2 квартал 2019 р.	68795,2	513784,6
3 квартал 2019 р.	88640,7	514897,9
4 квартал 2019 р.	151898,5	538975,4

На основі наведених даних спостережень побудуємо лінійну регресійну модель, яка встановлює залежність величини чистого прибутку від витрат на оплату праці.

$$d_i = a_0 + a_1 p_i + l_i \quad (3.3.)$$

де a_0 – постійна складова надходжень d_i (початок відліку);

a_1 – коефіцієнт регресії;

Існують різні способи оцінювання параметрів регресії. Найпростішим, найуніверсальнішим є метод найменших квадратів. За цим методом параметри визначаються виходячи з умови, що найкраще наближення, яке мають забезпечувати параметри регресії, досягається, коли сума квадратів різниць l_i між фактичними значеннями рівня та його оцінками є мінімальною, що можна записати як

$$\sum_{i=1}^n l_i^2 \Rightarrow \min. \quad (3.4)$$

Відмітимо, що залишкова варіація (3.4) є функціоналом $Q(a_0, a_1)$ від параметрів регресійного рівняння:

$$Q(a_0, a_1) = \sum_{i=1}^n l_i^2 = \sum_{i=1}^n (d_i - y_i)^2 = \sum_{i=1}^n (d_i - a_1 p_i - a_0)^2. \quad (3.5)$$

За методом найменших квадратів параметри регресії a_0 і a_1 є розв'язком системи двох нормальних рівнянь:

$$\frac{\partial Q(a_0, a_1)}{\partial a_1} = -2 \sum_{i=1}^n (d_i - a_1 p_i - a_0) p_i = 0, \quad (3.6)$$

$$\frac{\partial Q(a_0, a_1)}{\partial a_0} = -2 \sum_{i=1}^n (d_i - a_1 p_i - a_0) = 0.$$

Розв'язок цієї системи має вигляд:

$$a_1 = \frac{n \sum_{i=1}^n p_i d_i - \sum_{i=1}^n p_i \sum_{i=1}^n d_i}{n \sum_{i=1}^n p_i^2 - \left(\sum_{i=1}^n p_i \right)^2}, \quad (3.7)$$

$$a_0 = \frac{\sum_{i=1}^n d_i - a_1 \sum_{i=1}^n p_i}{n}.$$

За формулами (3.7) отримано, що $a_0 = -366890.927$; $a_1 = 0.826$.

Розрахунки було виконано на ПЕОМ за допомогою пакету електронних таблиць Excel.

Середньоквадратична помилка регресії, яка знаходиться за формулою (3.8).

$$s = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (d_i - y_i)^2}{n - 2}} \quad (3.8)$$

дорівнює $s = 50393.0$ грн.

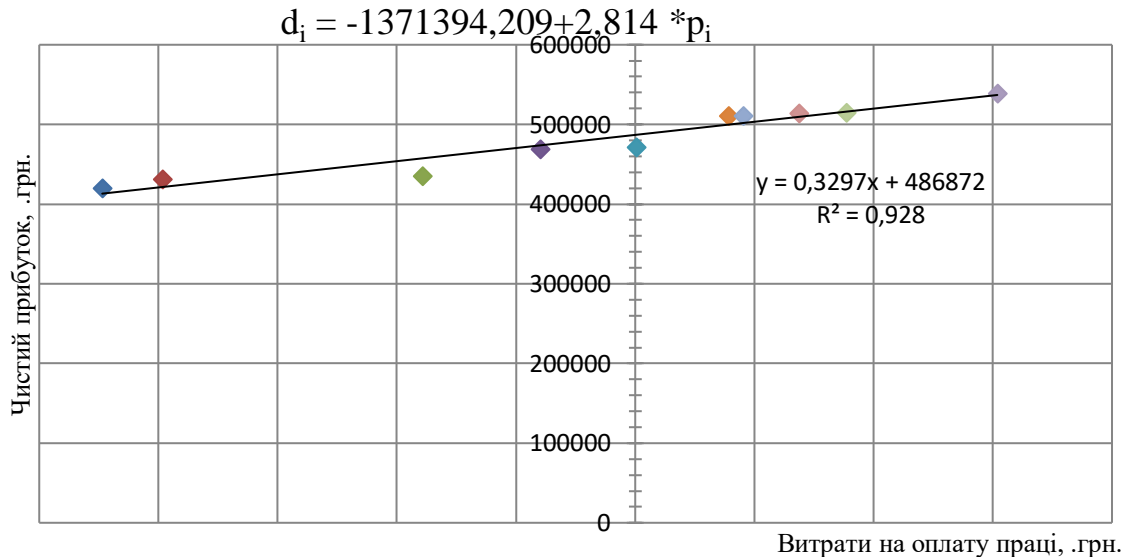

Рис. 3.1. Залежність величини чистого прибутку підприємства від витрат на оплату праці

Відносно середньовибіркового значення чистого прибутку

$$\bar{d} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n d_i = 18427.72 \text{ грн.} \quad (3.9)$$

Це становить $s = 273.5 \%$.

Ці величини характеризують точність апроксимації фактичних даних рівнянням, де $a_0 = -366890.927$; $a_1 = 0.826$.

$$d_i = -366890.927 + 0.826 * p_i, \quad (3.10)$$

Після визначення невідомих параметрів регресійної моделі оцінюють щільність зв'язку між залежною величиною y і незалежною p . Тобто відповідають на запитання – на скільки значним є вплив факторної ознаки на

результативну? Одним із критеріїв, який кількісно оцінює цей вплив є коефіцієнт кореляції.

Він може бути розрахованим за наступними формулами:

$$r = \frac{\sum (y - \bar{y}) * (x - \bar{x})}{n \sigma_x \sigma_y}; \quad r = \frac{Cov(x, y)}{\sqrt{Var(x)Var(y)}}; \quad r = b_1 \frac{\sigma_x}{\sigma_y}$$

Коефіцієнт кореляції знаходиться в межах від 0 до ± 1 . Якщо його значення додатне, то це свідчить про прямий зв'язок між показниками, якщо від'ємне – зворотній. Знак коефіцієнта кореляції завжди збігається із знаком коефіцієнта регресії.

Коефіцієнт кореляції для даної моделі становить 0.7632. Це говорить про те, що зв'язок між факторами прямий і високий.

Коефіцієнт детермінації для даної моделі

$$R^2 = \frac{\sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}{\sum_{i=1}^n (d_i - \bar{d})^2} \quad (3.11)$$

дорівнює: $R^2 = 0.5824$. Іншими словами, модель (3.10) на 58.24% пояснює відміни величин чистого прибутку підприємства; решта 41,76% зумовлена чинниками, що лежать поза межами моделі.

Значення коефіцієнта детермінації незначне, тому для впевненості перевіримо адекватність лінійної моделі за F-критерієм Фішера. Для цього за статистичними таблицями F-розподілу Фішера для 95%-ого рівня значимості (задаємо довільно) та при ступенях вільності відповідно 1 і $n-2=10-2=8$ знайдемо критичне значення: $F_{0.95;1;8} = 5,32$. Розраховане значення F-критерію Фішера відповідно дорівнює:

$$F = \frac{R^2}{1 - R^2} (n - 2) = 11,16 \quad (3.12)$$

Отже, можна зробити висновок про адекватність моделі за F-критерієм Фішера.

Перевіримо значимість коефіцієнта регресії a_1 , який оцінено. Це можна зробити за допомогою аналізу його відношення до свого стандартного відхилення S_{a1} .

Стандартне відхилення S_{a1} знаходиться за формулою:

$$S_{a1} = \sqrt{\frac{s^2}{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}} = 0,25 \quad (3.13)$$

$$t_1 = \frac{a_1}{S_{a1}} = 3,34. \quad (3.14)$$

За критерієм Стьюдента критичне значення дорівнює $t_{кр}=2,31$, тобто $t_1 > t_{кр}$, що свідчить про значимість параметра a_1 , $t_0 |-3,151| > t_{кр}$, що свідчить про значимість параметра a_0 .

Можна вважати, що із зростанням витрат на заробітну плату на одну одиницю сума чистого прибутку збільшиться на 0,826 одиниці при інших рівних умовах.

Коефіцієнт еластичності витрат на заробітну плату K_{pi}^e у 2017-2019 роках наведено на рисунку 3.2 і розраховується за формулою:

$$K_{pi}^e = \frac{(a_0 + a_1 p_i) \cdot p_i}{y_i} = a_1 \frac{p_i}{y_i}. \quad (3.19)$$

Середнє значення коефіцієнту еластичності дорівнює 1,72.

Отримані значення коефіцієнта еластичності $K_{p_i}^e$ витрат на оплату праці p_i зобразимо точками на координатній площині. Коефіцієнт еластичності $K_{p_i}^e$ показує, що якщо витрати на заробітну плату зростуть на 1%, то величина чистого прибутку зросте на 1,72 відсотки.

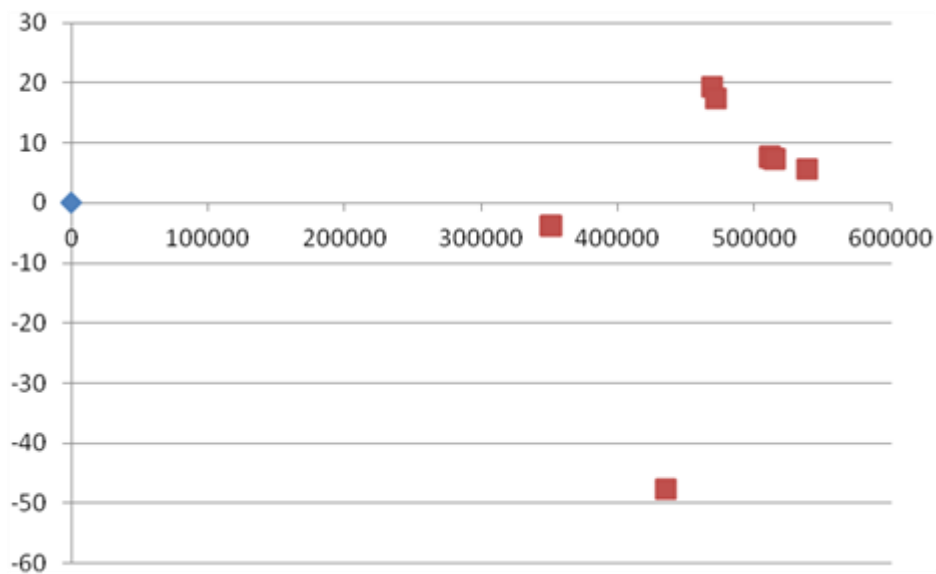

Рис. 3.2. Коефіцієнт еластичності витрат на заробітну плату у 2017-2019 роках

Таким чином, виконаний економетричний розрахунок показує, що збільшення витрат на заробітну плату призводить до зростання чистого прибутку підприємства. Тобто, адміністрації підприємства варто звернути особливу увагу на заохочення своїх працівників до підвищення продуктивності їх праці шляхом збільшення окладів, тарифних ставок, активізації системи преміювання.

Якщо у 2020 році фонд заробітної плати зросте на 10%, то чистий прибуток збільшиться на 17,2% і становитиме $(354570,0 \text{ грн.} \times 1,172) = 415556,0 \text{ грн.}$ (рисунок 3.3).

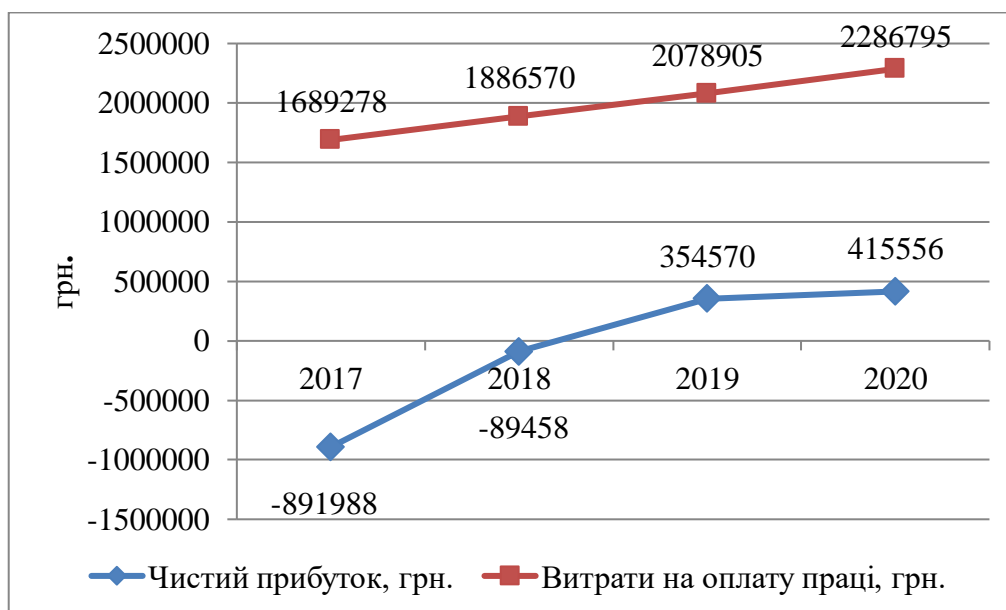

Рис.3.3. Фактичні та прогнозні дані чистого прибутку та витрат на оплату праці

Таким чином, на підприємстві лише за рахунок збільшення виплат заробітної плати працівникам можна досягти відчутного ефекту у зростанні одного із основних фінансових показників – чистого прибутку.

3.3. Шляхи підвищення ефективності розподілу прибутку підприємства

Основними завданнями управління прибутком з метою підвищення рівня ефективності розподілу прибутку підприємства є:

1. Забезпечення виплати необхідного рівня доходу на інвестований капітал власникам підприємства. Цей рівень повинен бути не нижче середньої норми доходності на ринку капіталу, при необхідності компенсувати підприємницький ризик та втрати від інфляції.

2. Забезпечення формування достатнього обсягу фінансових ресурсів за рахунок прибутку у відповідності з завданнями розвитку підприємства в наступному періоді.

3. Забезпечення постійного зростання ринкової вартості підприємства. Темп зростання ринкової вартості в значній мірі визначається рівнем капіталізації прибутку, отриманої підприємством в звітному періоді.

Процес розподілу прибутку підприємства має багаторівневий характер і залежить від багатьох факторів. Прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства, має бути розподілено на дві основні частини:

а) фонд виплати винагороди власникам підприємства у формі дивідендів на акції або процентів на пайові внески;

б) фонди розвитку підприємства в наступному періоді. Процес такого розподілу прибутку називається дивідендною політикою підприємства, варіанти якої визначають його власники та фінансові менеджери.

Наступним етапом розподілу прибутку є формування за рахунок нього конкретних фондів розвитку підприємства. Сучасна практика поділяє ці фонди на три основні групи:

а) фонд стимулювання персоналу підприємства;

б) фонд інвестування приросту активів підприємства;

в) резервний або страховий фонд.

Кожен із цих фондів має суто цільове призначення у напрямках майбутнього використання. Формування резервного фонду підприємств регулюється в Україні діючим законодавством.

На завершальному етапі розподілу прибутку планується розподіл коштів кожного із сформованих фондів за окремими напрямками витрачання їх. Так, фонд стимулювання персоналу підприємства може бути розподілено на додаткове преміювання працівників за рахунок прибутку, додаткові соціальні виплати персоналу відповідно до колективних та індивідуальних трудових угод тощо.

Таким чином, у фінансовій та економічній діяльності підприємства важливе місце відводиться розподілу та використанню одержаного прибутку як основного джерела фінансування потреб і задоволення економічних інтересів власників.

Основне завдання управління використанням прибутку товариства має розглядатися через балансування інтересів підприємства щодо тезаврації прибутку та потреб політики грошових виплат учасникам. При цьому важливим завданням цільового планування та прогнозування прибутку суб'єкта господарювання на даному етапі є базове узгодження абсолютних величин фінансових ресурсів, необхідних для фінансування зазначених напрямів розподілу прибутку підприємства.

Відповідно, можна виділити такі питання, розв'язання яких має забезпечити оптимальний розподіл прибутку підприємства:

- забезпечення погашення податкових зобов'язань суб'єкта господарювання (сплата податку на прибуток підприємств);
- обслуговування залученого у попередніх періодах власного капіталу суб'єкта господарювання;
- формування фондів-коштів та резервів для використання у наступних періодах.

У перспективі ТОВ «Укрремстанок» доцільно використовувати прибуток на:

- матеріальне заохочення працівників (додаткове заохочення за ріст об'ємів товарообігу, зниження витрат);
- удосконалення виробничого фонду (розширення сфери діяльності, розширення виробничо-торговельних площ, використання сучасного обладнання);
- формування та підтримку іміджу підприємства;
- рекламну діяльність;
- створення ефективних форм розрахунку за товари.

Підприємство зробило багато, але на досягнутому не потрібно зупинятися. Необхідно весь час вивчати ринок, потреби та бажання споживачів, умови праці та відпочинку працівників, вдосконалення методів торгівлі.

Плануючи напрямки використання прибутку, треба вибирати найкращі варіанти, а витрати повинні бути не найнижчі, а оптимальні.

Стратегія діяльності компанії та управління прибутком підприємства сьогодні визначається для кожного окремого суб'єкта господарювання індивідуально. При цьому, використання тих чи інших форм управління визначається специфікою господарської діяльності підприємства та його фінансовою стратегією, відповідно, модель управління прибутком для різних підприємств однозначно буде відрізнятися, що дозволяє говорити про існування різних стратегій управління.

Однією з форм визначення і планування пропорцій використання прибутку підприємства ТОВ «Укрремстанок» в майбутньому, тобто планування його використання методом “від зворотного”, є формування цільової суми прибутку. Цільова сума прибутку являє собою планову потребу у фінансових ресурсах, формованих за рахунок чистого прибутку підприємства, що забезпечує реалізацію цілей його розвитку в майбутньому періоді. Розрахунок цільової суми прибутку ведеться по кожному елементу цієї потреби.

Головна роль у процесі планування цільової суми прибутку надається визначенню потреби в необхідному обсягу фінансових засобів для реалізації інвестиційних можливостей підприємства ТОВ «Укрремстанок». Ця потреба розраховується в розрізі наступних основних елементів: приріст виробничих основних фондів, приріст власних оборотних активів, відрахування в резервний фонд. Також здійснюється розрахунок використання прибутку на споживання: виплати доходів власникам підприємства, бюджет участі найманих робітників в прибутку та бюджети соціальних програм. Приріст виробничих основних фондів планується по наступним основним етапам.

На першому етапі визначимо загальну потребу в прирості виробничих основних фондів підприємства в процесі розширеного їхнього відтворення. Ця потреба визначається як планована загальна потреба у виробничих основних фондах на кінець планового періоду виходячи з обсягу виробництва продукції (цей показник визначається шляхом множення планового обсягу валового виробництва продукції на показник її фондоемності) зменшена на наявні

виробничі основні фонди на початок планованого періоду та збільшена на імовірне вибуття виробничих основних фондів у планованому періоді в зв'язку з їхнім фізичним та моральним зносом.

Потреба в приросту виробничих основних фондів підприємства ТОВ «Укрремстанок» становить:

$$8980 \times 0,82 - 7229,1 + 112 = 246,5 \text{ тис.грн.}$$

На другому етапі визначаються форми задоволення потреби в прирості виробничих основних фондів. Основними з цих форм може бути придбання нових видів основних фондів у власність підприємства або оренда (лізинг) необхідних підприємству основних фондів. Фінансування за рахунок прибутку вимагає тільки придбання основних фондів у власність підприємства, тому що витрати по оренді відносяться на собівартість продукції та збільшують її.

Таким чином капітальні витрати по забезпеченню приросту основних фондів підприємства ТОВ «Укрремстанок» в сумі 1885,5 тис.грн. буде являти собою загальну потребу у фінансуванні реальних інвестиційних програм по формованим власним виробничим основним фондам.

Приріст власних оборотних активів визначається на основі нормативу власних оборотних коштів, розроблювального на плановий період, і фактичної їхньої наявності на початок планового періоду. Розрахунок здійснюється в розрізі основних елементів оборотних активів. Форма проведення такого розрахунку для підприємства ТОВ «Укрремстанок» наведена у таблиці 3.5.

За даними таблиці 3.5 сума власного капіталу, що повинна інвестуватися в плановому періоді в приріст власних оборотних активів ТОВ «Укрремстанок» складає 92,35 тис. грн.

Відрахування в резервний фонд планується здійснити у розмірі 60,0 тис. грн. Загальна потреба в приросту власних фінансових ресурсів підприємства визначається шляхом підсумовування всіх розрахованих вище елементів:

$$246,5 + 92,4 + 60,0 = 398,9 \text{ тис.грн.}$$

Таблиця 3.5

Розрахунок необхідного обсягу приросту оборотних активів ТОВ
«Укрремстанок» в плановому періоді тис.грн.

Елементи оборотних активів	Загальна планова потреба в оборотних активах	Коефіцієнт участі власного капіталу у фінансуванні окремих елементів оборотних активів	Загальна потреба в власних джерелах фінансування оборотних активів	Фактична участь власного капіталу в фінансуванні оборотних активів	Потреба в прирості власних оборотних активів
1. Виробничі запаси	235	0,65	152,75	143,5	9,25
2. Грошові активи	1	1	1	1	0
3. Інші оборотні активи	876,2	0,66	578,3	495,2	83,1
Всього оборотні активи	1112,2		732,05	639,7	92,35

Виходячи з обсягу загальної потреби визначається потреба в сумі капіталізованого прибутку підприємства в плановому періоді. Розрахунок здійснюється шляхом зменшення загальної потреби в приросту власних фінансових ресурсів підприємства в плановому періоді на планований обсяг залучення власного капіталу з зовнішніх джерел (якщо таке залучення власного капіталу намічено в майбутньому періоді). Сума капіталізованого прибутку ТОВ «Укрремстанок» в плановому періоді складає: 398,9 тис. грн.

Результати приведених розрахунків дозволяють не тільки визначити цільову суму капіталізованого прибутку, але і сформулювати внутрішні пропорції його використання в майбутньому періоді.

Планування виплат доходів власникам підприємства здійснюється виходячи з того, що сума виплат доходів власникам установлюється виходячи з обсягу власного капіталу підприємства на початок предпланового періоду із середньої ставки депозитного відсотка, що установилася на ринку капіталу (на рівні ставки строкового вкладу з періодом депозиту в розмірі одного року).

Таким чином виплати доходів власникам ТОВ «Укрремстанок» у плановому році повинні становити: $2695,3 \times 0,11 = 296,5$ тис.грн.

Бюджет участі найманих робітників у прибутку розробляється на плановий період виходячи з наявної на підприємстві політики цієї участі. Така політика виходить з того, що програми участі найманих працівників у прибутку є не тільки одним із напрямків його розподілу, але і діючим інструментом керування його формуванням.

Головною метою програми участі найманих робітників у прибутку є формування в них стійкої зацікавленості в його зростанні. Тому реалізація матеріальних інтересів працівників при здійсненні таких програм повинна бути чітко ув'язана з результатами фінансової діяльності підприємства і насамперед з такими показниками, як доход, витрати і прибуток.

Основою розробки бюджету участі найманих робітників у прибутку є погоджені положення колективного трудового договору й індивідуальних трудових контрактів, що передбачають різні форми матеріального стимулювання праці, по яких джерелом виплат є прибуток підприємства.

При розробці бюджету участі найманих робітників у прибутку на підприємстві враховуються, як правило програми: преміальна система за результатами діяльності підприємства за рік, система заохочення працівників за виконання разових завдань та інші види програм.

Преміальна система за результатами діяльності підприємства за рік є найбільш масовою по охопленню працівників (практично в ній бере участь звичайно весь персонал підприємства). Ця система передбачає диференційовану винагороду працівників за результатами господарської діяльності підприємства (насамперед суми отриманого прибутку) з обліком їх індивідуального трудового внеску, стажу роботи на підприємстві, відпрацьованого часу в звітному періоді, рівня окладів і інших показників, установлених на підприємстві по даній системі преміювання. Бюджет цієї преміальної системи визначається на майбутній період виходячи з планованого фонду оплати праці і рівня, що передбачається по відношенню до нього, преміального фонду. Для ТОВ «Укрремстанок» цей показник становитиме 120,0 тис.грн.

Система заохочення працівників за виконання разових завдань спрямована на оперативне їхнє стимулювання за виконання заздалегідь визначених (чи викликаних оперативною потребою) робіт, що виходять за рамки прямих обов'язків працівників.

У цю систему часто включають і заохочення працівників у зв'язку з їх ювілеями, виходом на пенсію й в інших аналогічних випадках. Бюджет цієї преміальної системи також визначається стосовно планованого фонду оплати праці в межах 3-5% суми цього фонду і становитиме: $2500 * 0,03 = 75,0$ тис. грн.

Інші види програм участі найманих робітників у прибутку можуть носити самий різноманітний характер. По кожній з таких програм також розробляється звичайно індивідуальний плановий бюджет.

Сукупний бюджет участі найманих робітників у прибутку формується на майбутній період шляхом підсумовування підсумкових показників бюджетів окремих програм цієї участі. Для ТОВ «Укрремстанок» бюджет участі найманих робітників в прибутку планується встановити у розмірі: $120,0 + 75,0 = 195,0$ тис. грн.

Бюджет внутрішньої соціальної програми залежить від форм забезпечення соціального розвитку персоналу, використовуваних на підприємстві. Такими формами можуть бути часткова чи повна оплата харчування працівників у робочий час; часткова чи повна оплата путівок — у санаторії, будинки відпочинку і т.п.; оплата навчання дітей співробітників; програма допомоги пенсіонерам — колишнім працівникам підприємства і т.п.

Бюджет внутрішньої соціальної програми підприємства на плановий період складається в розрізі кожного з передбачених напрямків виплат і пільг, здійснюваних за рахунок прибутку.

Бюджет зовнішньої соціальної програми передбачає використання прибутку на цілі спонсорства, добродійності й інші аналогічні заходи. Він розробляється на плановий період по кожному з напрямків майбутнього витрати прибутку на ці цілі. Результативність діяльності підприємства

«Кристал плюс» не дозволяє здійснювати вищезазначені заходи соціальних програми.

Загальна сума прибутку, намічувана до споживання в плановому періоді, розраховується складанням вищерахованих показників становить 195,0 тис. грн.

Результати проведених розрахунків дозволяють визначити цільову суму намічаного до споживання прибутку підприємства в цілому, а також сформувані внутрішні пропорції майбутнього його використання.

Розрахунок цільового чистого прибутку підприємства здійснюється складанням суми потрібного капіталізованого прибутку підприємства в плановому періоді та суми потреби споживаного прибутку підприємства в плановому періоді.

Розрахунок цього показника дозволяє сформувані на підприємстві сукупну систему розподілу прибутку по окремим цілям його майбутнього використання. Форма плану чистого прибутку підприємства в розрізі цільових напрямків його майбутнього використання для підприємства ТОВ «Укрремстанок» приведена в таблиці 3.6.

Таблиця 3.6

Планові обсяги та структура чистого прибутку
підприємства «Укрремстанок» на 2020 р.

Показники	Сума, грн.	Питома вага, %
I. Чистий прибуток підприємства, призначений до капіталізації – всього,	398,9	44,8
в тому числі:		
1. Інвестиції в приріст виробничих основних фондів, власних оборотних коштів	338,9	38,1
2. Відрахування в резервний фонд	60,0	6,7
II. Чистий прибуток, призначений до споживання – всього,	491,5	55,2
в тому числі:		
1. Виплата доходів власникам підприємства	296,5	33,3
2. Бюджет участі найманих працівників в прибутку	195	21,9
3. Бюджет соціальної програми	0	0
Загальна сума прибутку	890,4	100

Аналіз таблиці 3.6 свідчить про те, що загальна сума, яку передбачається використати підприємством – 890,4 тис. грн. Підприємством планується найбільшу частку прибутку використати на інвестиції в приріст виробничих основних фондів, власних оборотних коштів – 38,1%, тобто 338,9 тис. грн. На виплату власникам передбачається направити 33,3% прибутку, що становить 296,5 тис.грн., це обумовлено необхідністю розширювати виробництво, збільшувати обсяги послуг, що надаються.

За даними табл. 3.6 для поповнення резервного фонду передбачено використати 6,7 % прибутку, тобто 60,0 тис.грн., це призведе до збільшення запасних коштів підприємства, які воно може використати на покриття непередбачених витрат. З метою стимулювання зацікавленості працівників в результатах своєї виробничої діяльності передбачається використати на бюджет участі найманих працівників 21,9% прибутку, тобто 195,0 тис.грн., що ймовірно підвищить їх результативність та продуктивність праці.

Розроблений план дозволить обґрунтовано підприємству одночасно сформулювати і розподілити чистий прибуток з метою ефективного використання. Таке планування дозволить найоптимальніше використовувати отримані прибутки для того, що в наступні періоди забезпечити стабільне зростання прибутковості і доходів власників.

Отже, підсумовуючи матеріал даного підрозділу, слід сказати що, ефективність роботи підприємства значною мірою залежить від якості управлінських рішень, що стосуються використання одержаного прибутку.

Приймаючи ці рішення, власники (менеджери) повинні всебічно зважити напрямки першочергових вкладень, фінансових ресурсів, виходячи з фінансового стану підприємства, рівня його матеріально-технічної бази, соціального розвитку колективу, можливостей прибуткового розміщення коштів на ринку цінних паперів, у грошово-кредитній сфері тощо.

Слід відзначити, що використання прибутку має узгоджуватися із стратегією підприємства та забезпечувати стійке і стабільне зростання вартості підприємства та достатку власників.

ТОВ «Укрремстанок» має загальну схему розподілу чистого прибутку.

Головним фондом для ТОВ «Укрремстанок» з точки зору розвитку товариства являється фонд розвитку виробництва. Оскільки, при спрямуванні прибутку на розвиток виробництва за рахунок нього фінансуються витрати на технічне переозброєння виробництва, освоєння нових технологій, нове будівництво виробничих потужностей, удосконалення технологій і організацію виробництва, фінансується поповнення власних обігових активів.

Підприємству необхідно дотримуватись законодавчих норм щодо питання по відрахуванню грошових коштів до резервного фонду.

Також, недостатню увагу товариство приділяє матеріальному заохоченню працівників та розвитку соціальної сфери.

Отже, на наш погляд, товариство «Укрремстанок» намагається дотримуватись своєї стратегії з питань розподілу та використання прибутку, постійно шукаючи оптимальні шляхи його використання.

Незважаючи на збитковість діяльності в 2017 та 2018 рр. підприємству необхідно збільшити спрямування прибутку за такими напрямками як матеріальне заохочення, соціальна сфера та виплата учасникам, що одночасно задовольняє умови працівників підприємства та учасників товариства.

Також підприємству необхідно постійно намагатися оновлювати власні основні фонди, що сприятиме зростанню його вартості. Це вказуватиме на те, що підприємство рухається в правильному напрямку в питанні щодо оптимізації розподілу прибутку, оскільки він буде задовольняти умови всіх сторін, причетних до діяльності товариства.

Висновки до розділу 3

Аналіз рентабельності власного капіталу за допомогою моделі Дюпон засвідчив, що найбільший позитивний вплив на рентабельність власного капіталу в 2019 р. здійснювала рентабельність продажів, а найменший –

прискорення оборотності активів. Збільшення рентабельності продажів призвело до зростання рентабельності власного капіталу на 0.141 одиниці. Прискорення оборотності активів на 0,0665 обороту викликало зростання рентабельності власного капіталу на 0.0084 одиниць, а збільшення коефіцієнта структури капіталу – до зростання рентабельності власного капіталу на 0.0123 одиниць.

Для подальшого збільшення прибутковості діяльності підприємство повинно в подальшому забезпечувати прискорення оборотності поточних активів, але за умови збереження ліквідності. При недостатньому рівні поточних активів і їх надмірно високої оборотності виникає реальний ризик втрати ліквідності організації, дефіцит коштів для продовження операційної діяльності, втрата виручки і прибутку.

На основі вище сказаного, можна дати наступні рекомендації щодо підвищення прибутковості діяльності ТОВ «Укрремстанок»: зменшувати прямі матеріальні витрати, витрати на виробництво і реалізацію продукції та збільшувати обсяги випуску та реалізації продукції.

Ці напрями можуть бути реалізовані шляхом: скорочення собівартості продукції, підвищення продуктивності праці, оптимізації маркетингової політики та політики ціноутворення, зниження умовно-постійних витрат, зниження витрат на виробництво і реалізацію продукції при впровадженні досягнень науково-технічного прогресу, підвищення якості продукції, що реалізується.

Економетричне моделювання впливу витрат на оплату праці на величину чистого прибутку підприємства свідчить, що на підприємстві лише за рахунок збільшення виплат заробітної плати працівникам можна досягти відчутного ефекту у зростанні одного із основних фінансових показників – чистого прибутку. Із зростанням витрат на заробітну плату на одну одиницю сума чистого прибутку збільшиться на 0,826 одиниці при інших рівних умовах.

Розроблений план використання прибутку підприємством на 2020 р., дотримання якого дозволить обґрунтовано підприємству одночасно

сформувати і розподілити чистий прибуток з метою ефективного використання.

Так, для поповнення резервного фонду передбачено використати 6,7 % прибутку, тобто 60,0 тис. грн., це призведе до збільшення запасних коштів підприємства. З метою стимулювання зацікавленості працівників в результатах своєї діяльності передбачається використати на бюджет участі найманих працівників 21,9% прибутку, тобто 195 тис. грн., що ймовірно підвищить їх результативність та продуктивність праці. Таке планування дозволить найоптимальніше використовувати отримані прибутки для того, що в наступні періоди забезпечити стабільне зростання прибутковості і доходів власників.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження було зроблено наступні висновки.

1. У дипломній роботі розкрито теоретичні та методичні основи формування та використання прибутку підприємства. Прибуток відображає остаточну грошову оцінку виробничої та фінансової діяльності, є найважливішим показником фінансового стану підприємства, основним критерієм ефективності господарювання. Він інформує про необхідність зниження рівня витрат обігу, зменшення собівартості послуг, збільшення обсягів реалізації, перегляд цінової, тарифної, облікової політики, розширення асортименту надання послуг. В умовах ринкової економіки одержання прибутку є метою діяльності кожного суб'єкта господарювання.

2. Аналіз господарської діяльності ТОВ «Укрремстанок» свідчить, що дане підприємство – спеціалізується на встановленні та монтажі машин і устаткування. В структурі активів підприємства найбільшу питому вагу займають необоротні активи, що характерне для промисловим підприємств. Їх залишкова вартість в 2017 році становить 6981,6 тис. грн., в 2018 році 7122,8 тис. грн., в 2019 році 7229,1 тис. грн. В структурі пасиву балансу найбільшу питому вагу в 2017 році займає власний капітал, а в 2018 і 2019 роках - поточні зобов'язання. Валюта балансу, тобто, загальна вартість майна підприємства та джерел його фінансування за досліджуваний період збільшилась. В 2017 році вона склала 8843,7 тис. грн., в 2018 році – 9010,4 тис. грн., а в 2019 році – 9423,8 тис. грн.

3. Проведений аналіз ліквідності свідчить, що показники ліквідності і фінансової стійкості підприємства є незадовільними. Показники ділової активності підприємства дещо покращуються. Зокрема, чистий дохід (виручка) від реалізації збільшилась на 54,36%. Якщо в 2017 році підприємство мало збитки від звичайної діяльності до оподаткування, то в 2018 році прибутки підприємства склала 13,1 тис. грн., а в 2019 році – 488,5 тис. грн.

Також збільшився середній розмір капіталу підприємства. Коефіцієнт трансформації капіталу збільшився на 0,2%, зменшується оборотність та відповідно збільшується кількість оборотів дебіторської заборгованості, запасів, кредиторської заборгованості, власного капіталу. Тривалість операційного циклу зменшилася на 11,38 %. Коефіцієнт сталості економічного росту в 2019 році, на відміну від попередніх років, вже має позитивне значення. Тривалість операційного циклу зменшилася на 11,38 %.

4. Обсяг доходу (виручки) від реалізації послуг підприємства з кожним роком збільшується, що пов'язано з збільшенням обсягу надання послуг. Повільнішими темпами, ніж доход, збільшується собівартість послуг. Собівартість реалізації послуг в 2019 році зросла, порівняно з 2017 роком, на 41,21%, або на 2107,4 тис. грн.. В 2017 році вона становила 5113,9 тис. грн., в 2018 році 7182,8 тис. грн., в 2019 році 7221,4 тис. грн. В структурі операційних витрат підприємства найбільш суттєвими є такі елементи як матеріальні витрати та витрати на оплату праці.

5. Послідовне визначення фінансового результату діяльності підприємства свідчить, що в 2017 році чистий збиток підприємства становив 891,9 тис. грн., а в 2018 році – 89,5 тис. грн.. В 2019 році чистий прибуток підприємства склав 354,6 тис. грн..

На фінансовий результат діяльності підприємства впливають не тільки фінансові результати від операційної діяльності, але й фінансові доходи і витрати. На відміну від попередніх років, в 2019 році досліджуване підприємство мало чистий прибуток. Показники рентабельності і прибутковості підприємства за досліджуваний період покращилися.

6. Дослідження свідчать, що розподілу суми чистого прибутку підприємство не здійснює. Воно не створює резервний капітал та не виплачує прибуток власникам. На суму чистого прибутку (збитку) підприємства коригується нерозподілений прибуток (непокритий збиток). Ніяких фондів підприємство не формує.

7. Факторний аналіз прибутковості власного капіталу підприємства засвідчив, що у 2018 р. відбулося скорочення показника збитковості капіталу на 88,4% до значення (-0,032 грн./грн.). Це скорочення стало наслідком зниження збитковості підприємства на 90% до значення 89,5 тис.грн. та відбулося несуттєве скорочення власного капіталу підприємства на 13,4% до 2843,9 тис. грн. У 2019 р. суттєве зростання прибутковості підприємства на 296,2% призвело до відповідного зростання і рентабельності власного капіталу до 0,1316 грн./грн. В 2019 р. кожна гривня власного капіталу ТОВ «Укрремстанок» принесла 0,1316 грн. прибутку, це було обумовлено отриманим прибутком у сумі 354,6 тис. грн. та власним капіталом 2695,3 грн, що менше на 5,2% від показника 2018 р.

Найбільший позитивний вплив на рентабельність власного капіталу в 2019 р. здійснювала рентабельність продажів, а найменший – прискорення оборотності активів. Збільшення рентабельності продажів призвело до зростання рентабельності власного капіталу на 0.141 одиниці. Прискорення оборотності активів на 0,0665 обороту викликало зростання рентабельності власного капіталу на 0.0084 одиниць, а збільшення коефіцієнта структури капіталу – до зростання рентабельності власного капіталу на 0.0123 одиниць. В подальшому підприємству рекомендовано забезпечувати зростання прибутку шляхом збільшення обсягу виробництва та зменшення прямих матеріальних витрат та витрат на виробництво і реалізацію продукції.

8. Виконаний економетричний розрахунок залежності величини чистого прибутку (збитку) від величини витрат, понесених на заробітну плату засвідчив, що збільшення витрат на заробітну плату призводить до зростання чистого прибутку підприємства. Тобто, адміністрації підприємства варто звернути особливу увагу на заохочення своїх працівників до підвищення продуктивності їх праці шляхом збільшення окладів, тарифних ставок, активізації системи преміювання.

Якщо у 2020 році фонд заробітної плати зросте на 10%, то чистий прибуток збільшиться на 17,2% і становитиме $(354570,0 \text{ грн.} \times 1,172) =$

415556,0 грн.

9. Розроблений план використання прибутку підприємством на 2020 р., дотримання якого дозволить обґрунтовано підприємству одночасно сформувати і розподілити чистий прибуток з метою ефективного використання.

Так, для поповнення резервного фонду передбачено використати 6,7 % прибутку, тобто 60,0 тис. грн., це призведе до збільшення запасних коштів підприємства. З метою стимулювання зацікавленості працівників в результатах своєї діяльності передбачається використати на бюджет участі найманих працівників 21,9% прибутку, тобто 195 тис. грн., що ймовірно підвищить їх результативність та продуктивність праці. Таке планування дозволить найоптимальніше використовувати отримані прибутки для того, що в наступні періоди забезпечити стабільне зростання прибутковості і доходів власників.

Таким чином, реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню ефективності планування формування та розподілу прибутку ТОВ «Укрремстанок» в майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Костецький В.В. Сутнісно-теоретичні підходи до визначення фінансового забезпечення діяльності підприємства / В.В. Костецький // Галицький економічний вісник. – 2010. – №4. – С. 135-145.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436 - ІУ. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/436-15>.
3. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія) : Навч. посібник / В.М. Опарін. -2-ге вид., доп. і перероб.-К.: КНЕУ, 2002. -240 с.
4. Бабо А. Прибыль]/А.Бабо. Пер.с англ.. – М.: Прогресс и Универс, 1993. -27с.
5. Хендриксен Э.С. Теория бухгалтерського учета / Э.С.Хендриксен, М.Ф. Ван Бреда. - М.: Финансы и статистика, 1997.-576с.
6. Стеців Л.П. Фінанси : Навч. посіб. / Л.П.Стеців, О.І.Копилюк. – К.: Знання, 2007. – 236 с.
7. Золотогоров В.Г. Энциклопедический словарь по экономике / В.Г.Золотогоров. - МН.: Польша, 1997. -416 с.
8. Бандурко О.М. Фінансова діяльність підприємства /О.М.Бандурко, М.Я. Коробов, П.І.Орлов, П.Я.Петрова. - К.: Либідь, 2008.-310 с.
9. Фінанси : Підручник / Заред. СІ. Юрія, В.М. Федосова. — К.: Знання, 2008.— 611 с.
10. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия / Г.В. Савицкая.-4-е изд., перераб.и доп.- Минск: ООО «Новое знание», 1999.- 688 с.
11. Бланк И.А. Управление формированием капитала /И.А.Бланк. - К.: Ника-Центр, Эльга, 2002.-512 с.
12. Вечканов Г.С. Экономическая теория: учебник. Санкт-Петербург: Питер, 2016. 511с.

13. Шваб Л. І. Економіка підприємства : навчальний посібник. Київ : Каравела, 2007. 584 с.
14. Майборода О. Є. Теоретична сутність категорії «прибуток підприємства» / О.Є. Майборода , Г. О. Сукрушева, Є. В.Куліш // Економіка і суспільство. – 2017. – №10. – С 310-313.
15. Павлишенко М. М., Сивуля Л. А. Значення прибутку підприємства в ринковій економіці [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2007/17_4/172_Pawlyszenko_17_4.pdf (дата звернення 05 June 2019).
16. Богацька Н.М. Прибуток підприємства як рушійна сила функціонування ринкової економіки / Н.М. Богацька, М.М. Кузьменко // Вісник ХНУ. – 2018. – № 2. – С.102-105
17. Опарін В.М. Фінанси: теорія і практика : Навч.посібник /В.М Опарін. -2-ге вид., доп.і перероб.-К.: КНЕУ, 2002. -260 с.
18. Загальні вимоги до фінансової звітності: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 [Електронний ресурс] /Затв. нак. МФУ від 07.02.2013№73.- Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/z0336-13#n17> .
19. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності [Електронний ресурс] / Затв нак. МФУ від 28.03.2013р. № 433. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13/conv>
20. Витрати: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 16 [Електронний ресурс]/ Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 року № 318.- Режим доступу: <http://nau.gov.ua/>
21. Дебіторська заборгованість: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 10 [Електронний ресурс] / Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 08.10.1999 року № 237. - Режим доступу: <http://nau.gov.ua>.
22. Білик М.Д. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. / [Білик М.Д.,

Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю.] – [2-ге вид., без змін.]. – К.: КНЕУ, 2007.– 592 с. – с.412.

23. Гридчина М. Финансовый менеджмент: Курс лекцій / Гридчина М. – 2-е изд., перераб. и доп. – К.: МАУП, 2002. – с.78.

24. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291 // Все про бухгалтерський облік. – 2009 р. - №20. – С.2.

25. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз : навчальний посібник / Шеремет О.О. – К. : 2005. – 196 с. – с.48-51.

26. Афанасьєв Є. Моделювання фінансового ризику багатоцільових рішень в управлінні прибутковістю промислового підприємства / Є. Афанасьєв // Фінанси України. - 2010.- № 3. - С.46-55.

27. Ковтун Н.В., Столяров Г.С. Загальна теорія статистики : Курс лекцій./ Ковтун Н.В., Столяров Г.С. – К.: Четверта хвиля, 1996.

28. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз: навч. посіб. / Грабовецький Б.Є. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.

29. Плотников Д.В. Оценка рентабельности бизнеса [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.strategies.com.ua/statti_rentabel.html.

30. Яременко К. В. Використання факторного аналізу в процесі управління прибутковістю підприємства [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/6_PNI_2012/Economics/10_101707.doc.htm.

ДОДАТКИ

Додаток А

Склад, структура, динаміка активу балансу ТОВ «Укрремстанок»

Актив	2017 рік		2018 рік		2019 рік		2019 рік у % до 2017 року
	Сума, тис. грн	%	Сума, тис.грн	%	Сума, тис. грн.	%	
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Необоротні активи							
Нематеріальні активи:							
- залишкова вартість	13,7	0,15	18,0	0,20	11,3	0,12	82,61
- первісна вартість	29,8	0,34	38,4	0,43	39,4	0,42	132,21
- накопичена амортизація	-16,1	-0,18	-20,4	-0,23	-28,1	0,30	174,39
Незавершене будівництво	806,4	9,12	625,4	6,94	767,4	8,14	95,16
Основні засоби:							
- залишкова вартість	6981,6	78,94	7122,8	79,05	7229,1	76,71	103,55
- первісна вартість	11307,2	127,86	9030,0	100,22	10481,8	111,23	92,70
- знос	-4325,6	-48,91	-1907,2	-21,17	-3252,7	34,52	75,20
Довгострокові фінансові інвестиції:	224,3	2,54	224,4	2,49		0,00	0,00
- інші фінансові інвестиції	4,7	0,05	14,6	0,16	224,4	2,38	4726,15
Довгострокова дебіторська заборгованість	2,3	0,03	3,0	0,03	16,5	0,17	703,21
Інші необоротні активи	21,8	0,25	0,00	0,00		0,00	0,00
Усього за розділом I	8055,1	91,08	8008,2	88,88	8388,3	89,01	104,14
II. Оборотні активи							
Виробничі запаси	227,7	2,57	252,4	2,80	210,2	2,23	92,31
Незавершене виробництво	91,3	1,03	73,2	0,81	78,9	0,84	86,52
Готова продукція	31,1	0,35	29,20	0,32	131,7	1,40	423,64
Товари	8,2	0,09	2,6	0,03	16,0	0,17	195,90
Векселі одержані		0,00	5,6	0,06		0,00	
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги							
- чиста реалізаційна вартість	212,5	2,40	518,6	5,76	320,9	3,41	151,01
- первісна вартість	280,8	3,18	585,4	6,50		0,00	0,00
- резерв сумнівних боргів	-68,3	-0,77	-66,8	-0,74		0,00	0,00
Дебіторська заборгованість за рахунками:							
- за бюджетом	0,1	0,00	1,00	0,00	51,4	0,55	73468,57

Продовження додатку А

1	2	3	4	5	6	7	8
- за виданими авансами	140,70	1,59	42,9	0,48	34,9	0,37	24,86
- з нарахованих доходів	13,8	0,16	20,6	0,23	8,8	0,09	63,50
Інша поточна дебіторська заборгованість	41,1	0,46	39,3	0,44	120,4	1,28	292,94
Поточні фінансові інвестиції	1,7	0,02	1,8	0,02		0,00	0,00
Грошові кошти та їх еквіваленти:							
- в нац. валюті	2,7	0,03	11,3	0,13	10,9	0,12	410,15
- в іноземній валюті	0,1	0,00	0,2	0,00		0,00	0,00
Інші оборотні активи	0	0,0	4,0	0,04	33,7	0,36	194,69
Усього за розділом II	788,3	8,91	1001,7	11,12	1018,2	10,80	129,16
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	0,4	0,00	0,5	0,01	17,3	0,18	4182,08
Баланс	8843,7	100,00	9010,4	100,00	9423,8	100,00	106,56

Додаток Б

Склад, структура, динаміка пасиву балансу ТОВ «Укрремстанок»

Пасив	2017 рік		2018 рік		2019 рік		2019 р. у % до 2017 р.
	Сума, тис. грн.	%	Сума, тис. грн.	%	Сума, тис. грн.	%	
1	2	3	4	5	6	7	8
I. Власний капітал							
Статутний капітал	1	0,01	1	0,01	1	0,01	100,0
Додатковий вкладений капітал	1385,40	15,67	1385,4	15,38	1385,4	14,7	100,0
Інший додатковий капітал	4207,7	47,58	2776,6	30,82	2381,5	25,27	56,6
Резервний капітал	1,6	0,02	0,0	0,00		0	0,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-2310,6	-26,1	-1319,1	-14,64	-1072,6	-11,38	46,42
Усього за розділом I	3285,1	37,15	2843,9	31,56	2695,3	28,60	82,05
II. Довгострокові зобов'язання							
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	1277,30	14,44	852,5	9,46	773,6	8,20	60,57
Відстрочені податкові зобов'язання	966,50	10,93	11,4	0,13	0	0	0,0
Інші довгострокові зобов'язання	0,0	0,0	0,0	0,00	1978	20,98	
Цільове фінансування					5,6	0,06	
Усього за розділом III	2243,8	25,37	863,9	9,59	2757,3	29,26	122,88
III. Поточні зобов'язання							
Короткострокові кредити банків	739,9	8,37	439,6	4,88	1368,9	14,53	185,00
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	3,9	0,05	3,8	0,04	0	0	0,0
Векселі видані	217,9	2,46	499,5	5,54	304,6	3,23	139,76
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	904,3	10,22	1075,4	11,94	1029,1	10,92	113,81
Поточні зобов'язання за розрахунками:							

Продовження додатку Б

1	2	3	4	5	6	7	8
- з одержаних авансів	54,40	0,62	3,2	0,04	173,8	1,84	319,33
- з бюджетом	42,1	0,48	100,5	1,12	64,5	0,68	153,23
- зі страхування	51,7	0,58	56,2	0,62	60,2	0,64	116,47
- з оплати праці	76,5	0,86	98,6	1,09	93,4	0,99	122,16
Поточні забезпечення					202,8	2,15	0
Інші поточні зобов'язання	985,0	11,14	1489,	16,53	673,7	7,15	68,40
Усього за розділом III	3075,9	34,78	3766,1	41,80	9371,3	42,14	129,11
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	238,8	2,70	1536,5	17,05	0	0	0,0
Баланс	8843716,0	100,0	9010411,0	100,0	9423832	100	106,56

Додаток В

Показники, які характеризують ефективність використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів ТОВ «Укрремстанок»

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Відхилення (+;-) 2019 року від	
				2017 року	2018 року
1	2	3	4	5	6
Чистий дохід (виручка) від реалізації	5735,7	7865,98	8853,9	3118,2	987,9
Середній розмір капіталу	7525,3	8927,1	9217,1	1691,8	290,0
Середній розмір власного капіталу	2506,4	3064,5	2769,6	263,2	-294,1
Середній розмір власного оборотного капіталу	-4967,1	-5428,6	-5428,6	-461,5	0,00
Середній розмір дебіторської заборгованості	563,2	514,8	578,97	15,77	64,17
Середній розмір запасів	346,7	357,7	397,1	50,4	39,4
Середній розмір кредиторської заборгованості	1211,0	1231,4	1377,5	166,5	146,1
Чистий прибуток	-891,98	-89,5	354,6	1246,58	444,1
Власний капітал	3285,1	2843,9	2695,3	-589,8	-148,4
Коефіцієнт оборотності капіталу (трансформації)	0,76	0,88	0,96	0,20	0,08
Оборотність дебіторської заборгованості:					
Днів	35,84	23,89	23,87	-11,97	-0,02
Оборотів	10,18	15,28	15,29	5,11	0,01
Оборотність запасів					
Днів	22,06	16,60	16,37	-5,69	-0,23
Оборотів	16,55	21,99	22,30	5,75	0,31
Тривалість операційного циклу, дні	44,12	33,20	32,74	-11,38	-0,46
Оборотність кредиторської заборгованості					
Днів	77,07	57,14	56,79	-20,28	-0,35
Оборотів	4,74	6,39	6,43	1,69	0,04
Оборотність власного капіталу				0,00	0,00
Днів	159,50	142,20	114,18	-45,32	-28,02
Оборотів	2,29	2,57	3,20	0,91	0,63
Тривалість фінансового циклу, дні	-2,81	-34,26	7,81	10,62	42,07
Коефіцієнт сталості економічного росту	-0,27	-0,03	0,13	0,40	0,16

Додаток Д

Фінансові результати діяльності ТОВ «Укрремстанок»

Стаття	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Абсолютне відхилення (+;-), тис.грн.		Відносне відхилення,%	
				2019 р. від 2017 р.	2019 р. від 2018 р.	2019 р. від 2017 р.	2019 р. від 2018 р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	5735,7	7865,98	8853,9	3118,2	987,9	154,4	112,6
Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	-5113,9	-7182,8	-7221,4	-2107,4	-38,6	141,2	100,5
Валовий прибуток:							
Валовий прибуток (збиток)	621,8	683,2	1632,5	1010,7	949,3	262,6	238,9
Інші операційні доходи	817,6	1148,9	116,8	-700,7	-1032,0	14,29	10,17
Адміністративні витрати	-373,9	-389,9	-305,1	68,8	84,9	81,60	78,24
Витрати на збут	-91,4	-47,3	-293,2	-201,8	-245,9	320,8	620,6
Інші операційні витрати	-1143,0	-459,4	-305,5	837,6	153,9	26,72	66,49
Фінансові результати від операційної діяльності:							
прибуток (збиток)	-168,9	935,5	845,6	1014,6	-89,9	-500,43	90,39
Доход від участі в капіталі	0	66	41,3	41,3	41,2		62545
Інші фінансові доходи	26,2	11,9	26,1	-0,1	14,1	99,53	218,5
Інші доходи	186,9	11,1	20,1	-166,8	9,1	10,77	181,8
Фінансові витрати	-291,6	-932,2	-410,1	-118,5	522,1	140,6	43,9
Інші витрати	-253,3	-13,2	-34,5	218,8	-21,3	13,63	261,3
Фінансові результати до оподаткування:							
Прибуток (збиток)	-500,8	13,2	488,5	989,3	475,4	-97,53	3725
Витрати (дохід) з податку на прибуток	-390,5	-102,5	-133,9	256,6	-31,3	34,29	130,6
Фінансові результати від звичайної діяльності:							
Чистий: прибуток (збиток)	-891,9	-89,5	354,6	1246,6	444,1	-39,75	-396,3